UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato in primam Digesti Veteris Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Transactionibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96393

Visual Library

quidã, q debeãt inquirere a decẽ annis citra omnes officiales, vnde iſte abſolutus fuit inuentus habere decem, ⁊ in his cõdẽ natus fuit, an per hanc condemnationem fideiuſſor inquietari poſſit? arg. huius l. fuit dictum ꝙ non. Nam ſicut exceptio pacti ſine facto ſuo ab eo auferri nõ poteſt, ita nec exceptio rei iudic. arg. huius legis.

ADDITIONES.

a ALEX. Si reus. Iſte tex. facit contra Bar. in q. ſua, in l. q Rome. §. flaui⁹. de ver. ob. ¶ AND. BARB. Et vide ad quid alle. iſte tex. in c. quamuis. de reſcri. ⁊ ibi d. Ant. in prin. ⁊ Petr. de Anch. qui contradixit. vide omnino. ⁊ vide Io. de Imol. in c. potuit. de loc. ad fin vbi pulchre loquitur pro iſto tex.

b P. PAV. P. ¶ Pactũ principale. Quod pactũ ex negligentia principalis, nõ noceat fideiuſſori, cui iam erat queſita defenſio vide Ant. de butr. cõſilio xviij. quẽ vide omnino, videtur in ſimili p illũ tex. Bar. in l. itez queritur. §. qui impleto. ĩ. loc. Itẽ circa reg. huius l. vide Ro. ſing. clxxxij. Ia. in l. iij. §. ſi is p quo. ĩ. quod quiſq; iur. poſt Alex. ⁊ alios ibi vide Iaſ. late in l. j. C. de iud. Deci. conſi. xcij.

De tranſactionibus[a] Rub. xv.

¶ Gl. continuat, dic vt in ea.

ADDITIO.

a P. PAV. P. ¶ De tranſac. generalem tractatum de tranſ. habes per do. Bapt. de ſanc. Seueri.

LEX I.

1 ☞ Dictio, quaſi, eſt nota improprietatis.
2 Tranſactio fieri poteſt qualiter cunque res ſit dubia.
3 Pacto gratuito remitti aliquid poteſt cõtrouerſia pendente.
4 Pactum ſimplex non eſt donatio.
5 Pactum eſt genus continens in ſe tranſactionem.
6 Tranſactio ſi non valeat vt tranſactio, non valet vt pactum.

QVi tranſigit. Seipſam ſummat. Op. C. de pact. l. j. ⁊ C. eo. l. de fideicommiſſo. vbi fit trãſactio de re,
1 de qua nõ eſt lis. Dicũt † quidã ꝙ hic eſt dictio, quaſi[a], que eſt nota improprietatis. q. d. poteſt
a tranſigi etiã de re nõ dubia, vt in cõtrarijs. Vel
2 dic vt dicit gl. † ꝙ ibi erat dubiũ, licet nõ in iudicio. Siue ergo res ſit dubia propter iudiciũ ſiue pp aliud, poteſt fieri tranſactio. ita loquit hic. Opp. de l. in ſumma. ĩ. de condi. inde. Sol. intellige iſtam ſm illam. ⁊ ibi plenius dixi. Opp. extra glo. de re incognita non põt quis dubitare, vt no. ĩ. de iur. ⁊ fac. igno. ſup rubr. tamen illud qd eſt incognitum, poteſt venire in trãſactionem, vt l. Aquiliana. ĩ. eod. ergo, ⁊c. Solue vt ibi dicaz. ¶ Ve
3 nio ad ſcdm: † quero vtrum pendente controuerſia aliquid poſſit remitti pacto gratuito. Tex. vr̃ ꝙ non: cum dicit, rem certam, ⁊ indubitatam, Glo. dicit ↄtrium,: tunc enim illud litigiuz
4 qd eſt certum, remittit. Scdm hoc vr̃ hic caſus, † ꝙ ſimplex pactum ſit donatio. Contrarium vidiſtis. s̃. tit. j. l. ↄ iuris. §. fi. ⁊ l. iiij. §. nunc de effectu. de lib. leg. vbi pactum fit etiam non gratuito, ſed ex neceſſitate. Pro hoc eſt expreſſum qd habuiſtis, s̃. tit. j. l. ſi cõuenerit. vbi in dubio ſi cã non apparet, pactũ factuz vni ex ↄhentibus in totum ↄctum tollit, ⁊ ſic non eſt preſumptio donationis, pro hoc, qꝛ in dubio quis donare non vr̃, vt l.
5 cũ de indebito. ĩ. de proba. Dicendum eſt † igit ꝙ pactũ eſt ge
b nus.[b] l. j. s̃. tit. j. continet enim in ſe tranſactionem. Itẽ pactum dr̃ eſſe, ſiue fieret gratuito ex liberalitate, ſiue fieret ex aliqua neceſſitate, vel pp aliam ſui vtilitatem, vt d. l. contra iuris. §. fi. ⁊ l. iiij. §. nunc de effectu. de liber. leg. ⁊ l. ſi conuenerit. s̃. tit. j. ⁊ ĩ. de reſcin. vend. l. j. ⁊ qd ibi not. Qui igit dicit pactum factũ eſſe ex cauſa donationis, hoc debet probare. Nec ob. l. iſta, qꝛ lo
6 quit in caſu certi. ¶ † Quero, ſi tranſactio non valet vt tranſactio, forte qꝛ res non erat dubia, an valeat vt pactum? Gl. determinat ꝙ non, ſiue fiat per pactum, qꝛ res non erat dubia, ſiue per acceptilationem, vt C. eo. l. ſi cauſa.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Dictio, quaſi. Et adde ꝙ ſufficit cõtrouerſiam eſſe de facto, quãuis nõ liceat vt valeat tranſactio ⁊ cõ promiſſum ſm Bal. in l. j. in fi. C. eo. ⁊ tex. vbi Bar. ⁊ doc. in l. ij. C. eo. vel ꝙ ſperet eſſe lis, vt no. Bal. in l. cauſas. C. eo. Sz vtrũ tranſactio de ↄſenſu partiũ poſſit fieri de re certa? vide Bar. in l. qd tñ. ĩ. de arbi. ⁊ facit ꝙ idẽ no. in l. ſi de certa. C. eo. ¶ Adde etiã poſt Iaſ. an trãſactio poſſit fieri ſup re certa? Rom. ↄſ. cccclxij. ⁊ in quãtũ Iaſ. tenet, ꝙ vbi renũtiatũ eſt ei pp qd res erat liquida, ꝙ valet trãſactio. adde Rom. cõſi. ccclviij. Bal. cõſi. cxlviij. lib. j. ⁊ inquãtũ dicit, ꝙ ſi ex forma ſtatuti dz fieri compromiſſum, ꝙ non poterit peti publicatis atteſtationibus, nec poſt concluſionem in cauſa. vide Bal. conſil. clij. lib. iiij. Pau. de Caſt. conſil. lxxiij. Et an ſi tranſactio non valeat, vt tranſactio, valeat vt pactum, vide Ang. conſi. xciij. Cal. conſi. ij. de tranſact.

b ALEX. ¶ Eſt genus. Adde qd no. Bar. in rub. C. de pact.

LEX SECVNDA.

a TRanſactum.[a] Tranſactio fit per pactum ſimplex, ⁊ per acceptilationem. h. d.

ADDITIO.

a POMA. ¶ Trãſactũ. Limita iſtã l. vt per Iaſ. l. j. C. de tranſac.

LEX TERTIA.

IMperatores. Trãſactio inter ſcriptũ heredem, ⁊ venientem ab inteſt. legatarijs non preiudicat. h. d. Opp. ĩ. eo. l. cõtrouerſia. Sol. vt ibi plene videbitis.

§. Cum tranſactio. Tranſactio nõ porrigit ad codicillos poſtea repertos. h. d. Opp. ĩ. de excep. rei iudi. l. ij. Sol. ibi in ſententia, hic in tranſactione. Contra hoc tñ facit ĩ. eo. l. de his. ⁊ ibi vide Dy. Oppo. ĩ. ad Treb. l. Lucius. §. fi. Gl. ſoluit optime, qꝛ ibi omnis vltima voluntas fuit producta, hic non. Al. debitis de hoc ſtatim in l. de his. ĩ. eo.

§. Debitor. Trãſactio facta cũ putatiuo herede, ad verũ heredẽ non porrigit. h. d. Glo. ponit caſum duobus modis, nõ curo. Opp. ĩ. de peti. here. l. ſi bonefidei. §. petitor. ⁊ l. poſt ſenatuſcõſultũ. Sol. tres ſol. dant in gl. fi. ⁊ tertia reſpicit primã caſus poſitionez, prout tractat de repetitione pecunie ſolute ob debitũ. Dicit ergo ꝙ ↄria loquitur qñ heres ratam habuit ſolutionem factam putatiuo heredi, hic non habuit ratam, ⁊ iſta eſt bona. ¶ Vltima ſol. eſt, ꝙ hic fuit ſolutũ indebitũ, ibi, debitũ. Iſta cõtinet diuinationem. Preterea idem iuris eſt in indebito, ꝙ in debito, vt diſtinguas an heres ratũ habuerit vel nõ, ⁊ an ille receperit nomine hereditario, an nomine pprio, vt l. ſi poſſeſſor. §. bonefidei. ⁊ ibi no. de peti. here. Scda ſol. reſpicit ſcdam lect. ꝙ hic loquit de pecunia recepta ex cauſa tranſactionis, ⁊ ſic ex propria negotiatione, ibi de pecunia ſoluta pp debitum. Iſta eſt no. ſol. probat ĩ. de here. vend. l. venditor. ⁊ ĩ. ad l. fal. l. ſi heres. Not. ꝙ qñ quis recipit debitum ſimpliciter, videt vt heres recipere, ſed quando cauſa tranſactionis, videtur ex propria negotiatione.

LEX QVARTA.

1 ☞ Acceptilatio non tollit obligationem iuriſgentium, niſi prius in ſtipulationem Aquilianam deducatur.
2 Tranſigi ſuper incognitis licet non poſſit, tñ incognita ex cã tranſactionis in conuentionem deduci poſſunt.
3 Quietationẽ generalẽ quis non põt cogi facere, ſpecialez ſic.
4 Arbitratores non poſſunt cogere partes ad faciendũ generalẽ quietationẽ, niſi ſpecialiter eis a partibus ſit cõceſſum.
Facto compromiſſo in arbitro de controuerſia que vertebat ſuper certo fundo cuz plena poteſtate arbitrandi, arbitrator non poteſt cogere partem vt det alteri parti aliquam aliaz rem de qua non erat contentio.
Arbitrator non poteſt cogere partem ad dandam rem vel pecuniam pro re.
Pecunia omnes alie res eſtimantur.

a AQuiliana.[a] Per aquilianã ſtipulationem omnes obligationes tollũtur, ſi hoc actũ eſt, ſed in dubio non tollunt niſi ille de qui
1 bus eſt cogitatũ. h. d. cũ l. ſeq. ¶ † Opp. ꝙ acceptilatio nõ perimat obligationẽ iuriſgentiũ. l. accepti. la j. ⁊ l. ſi acceptolatũ. ĩ. de accep. Sol. hoc verũ, niſi prius deducat in Aquilianã ſtipulationẽ: tunc enim per ſtipulationẽ tolluntur, ⁊ illa ſtipulatio p acceptilationem, vt hic. Et ſi dicas quare ſtipulatio magis perimit obligationẽ iuriſgentium, quam acceptilatio? Reſpõ. vt no. Inſti. quib. mod. tol. obli. §. item per acceptilationem. Scdo oppo. qd non omnes tollat, vt ĩ. l. proxi. Sol. omnes tollit ſi hoc ageretur vt omnes tollat obligationes, et de quibus non eſt cogitatum. Poſſunt enim hoc velle, vt tollatur omnis obligatio, etiam incognita, vt not. ĩ. eo. l. de his. facit
b C. eo. l. ſub pretextu. Sz tunc opp.[b] tranſactio eſt de re dubia, vt s̃. eo. l. j. ſup incognita autem re non poteſt dubitari, vt not. s̃. eo. l. j. ergo incognitũ non põt venire in tranſactionem. Rñ.
2 † ⁊ dico ꝙ de re incognita non põt tranſigi per rationem predictam, ſz põt ex cauſa tranſactionis in conuentionem deduci. Verbi gratia. Contentio eſt inter te, ⁊ me de fundo quodã, conuenimus ad tranſactionem ꝙ ille fundus remaneat apud te, ⁊ tu des mihi cẽtũ ⁊ faciã tibi generalem quittationẽ, no ergo fit tranſactio ſup incognito, ſed occaſione tranſactionis ad illam generalẽ liberationẽ deuenit: ideo poſite ſunt iſte ll. in hoc tit. facit

facit qđ no.ſ.eo.l.ij.⁊ ideo verba tranſactionis diligenter in-
ſpicienda ſunt. Si em̄ facimus trāſactionē de omni lite que eſſe
poſſet inter te ⁊ me, de neceſſitate hoc nō referet niſi ad ea de q-
bus eſt actū, vt hac l.proxi.⁊ ſeq.C.eo.l.ſi de certa. facit qđ no.
ſ.tit.j.l.emptor.§.Lucius.ſed ſi occaſione vnius litis deueni-
mus ad iſta pacta, ⁊ facimus inuicem generalem remiſſionem,
c hoc poteſt fieri, ita poteſt intelligi hic. ¶ Ultimo no.c mirabi
liter tex. in hac l.Aquiliana. qui dicit, liberalitatem enim ca-
ptioſam interpretatio prudentiū fregit, ⁊ appellat captioſam
d liberalitatē quietationē generalē. Ex quo potes[d] determina-
3 re. ¶ † Primo an poſſis aliquē cogere vt tibi faciat quietatio
* nem generalem? Certe non,* q2 eſt captioſa.[e] Tex.eſt hic. Sed
e ad faciendam tibi quietationē ſpecialē de aliquo ſoluto potes,
vt l.plures apochis.C.de fide inſtrumento. ⁊ de lib.ca.l.ſicut
4 datam. ¶ † Scđo facit ſi compromiſſum[f] eſt in arbitrū ⁊ arbi
f tratorē generaliter, vtrū poſſit precipere vt fiat inuicē quieta
g tio generalis? Certe puto qđ non, p textū huius l. Iſte em̄ cō-
ſenſus continet manifeſtam iniquitatem, vt fiat remiſſio de in-
cognito. Poſſet enim de facili capi. Tex.eſt hic, cōiūcta l. vnde
ſi Nerue.infra p ſocio. Predicta vera, niſi ei arbitratori hoc
ſpecialiter ſit conceſſum. Nā de partiū volūtate pōt fieri, vt ſu
pra.l.pri. ¶ Et qđ predicta ſint vera, probo alia ratione. Pre
mitto tñ aliam qđ. Contentio erat inter te ⁊ me de quodā fun
do, compromiſimus in aliquem, ⁊ dedimus ei plenam poteſta-
tē arbitrandi. Querit vtrū iſte arbitrator poterit cogere alte
ram partē, vt det alter alteri aliquā aliam rem de qua nō erat
h contentio. Rñdeo non,[h] vt j.de arbitris.l. nō diſtinguemus.
§.de officio. ⁊ l.ſi cum dies.§.plenum.eod.titu. Pro hoc qđ dr
qđ iudex cōmuni diuidundo iudicio, non poteſt occaſione rei
cōmunis ponere manum in aliam rem non cōmunem, vt l.ar-
i bor.§.de veſtibulo.j.cōmuni diuidundo. Circa illam rem[i] au-
tem, de qua dubitabatur, poteſt ſe talis arbitrator intromitte
re iubendo dari rem, vel pecuniam pro re, vt initi.de offi. iudi.
§.ſi familie.⁊ l.cum in fundo.§.ſi fundus.j.de iure dot. Pecu-
nia em̄ eſt per quā omnes res eſtimant, ⁊ ſic alia res eſſe nō vi
k det, vt l.ſi ita.de fideiuſ.qđ tene menti. Nunc ad propoſitū[k] li-
cet ſic compromittatur de omnibus litibus ⁊ queſtionibus nō
poterit iubere qđ fiat generalis remiſſio, que porrigitur ad in
cognita, de quibus non erat lis, niſi hoc ſpecialiter ſit permiſ-
l ſum. Et qđ dico[l] ſpecialiter, intelligas qđ non ſufficeret ita di
cere qđ compromiſſum ſit plenum, ⁊ pleniſſimum, ⁊c. niſi hoc
exprimeretur, vt d.l.ſi cum dies.§.plenum.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Aquiliana, vide Ang.in l.qui iure.de teſt.mili.
b ALEX. ¶ Sed tunc oppo. Adde Bar.in l.ſi de certa.C.eod.
c ALEX. ¶ Ultimo not. Adde Bal.in l.pactū.xvj.q.C.d collat.
d POMA. ¶ Ex quo potes. Uide Bal.in l.pactum qđ dotali.q.
xvj.C.de colla.tex.l.iij.§.contrarium.vbi Bal.j.de contra.iudi.
tute.Ro.conſi.xv.Alex.conſi.lxvij.vol.v. Fel.in c.ſignificauit.
de teſtib.Barb.conſi.xvj.vol.ij.⁊ conſi.xviij.in ſi.eo.vol.
* CLAVD. ¶ Certe non. Caſus eſt in l.iij.§.Item.j.de contr.
tut.⁊ vtil.act.quem ita allegat Rom.conſi.clv.incip.premiſſum
laudum.ver.ij.princip.
e P.PAV.P. ¶ Eſt captioſa. Uide Rom.conſi.clv.de quo.j.in-
cip.premiſſum laudum.
f ALEX. ¶ Compromiſſum. Et ſic arbiter non pōt facere modifi
cationes extraneas, ſz pertinentes. Idem Spec.de arbi.§.ex-
cipitur, ver.ſed pone quod.⁊ §.j.ver.arbitrator.ſequitur Ant.
de But.in cōſi.incip.in nomine patris, ⁊ filij, ⁊ ſpiritus ſancti.
viſis actis ⁊ alle. Iriis ⁊ conſiliis inter Marcellum, ⁊c. ⁊ Bal.
in l.ſi ſuper poſſeſſione.C.eo.⁊ adde Bal.in l.j.C.de ar.vbi po-
nit, an arbiter poſſit cognoſcere de exceptione cōpenſationis?
pōt tñ arbiter pronuntiare ſuper fructibus ⁊ expenſis, ⁊ da-
re dilationes ad ſoluendum, vt not.Bar.in l.j.C.ſi a nō comp.
iud.⁊ id qđ dixit Bar.hic, ſequit etiam do.Ant.per tex.cuz gl.
ibi in c.conſtitutus. de relig.do.ex quibus not. qđ arbitrator
non pōt ferre ſniam ſuper non petitis, ſed bene ſuper coheren
tibus, vt ſuper eſtima.⁊ latius per eum, in c. quintauallis. de
iureiuran.in antiq. ¶ Adde qđ arbiter non poſſit excedere fi-
nes compromiſſi, Bal.cōſi.ccliij.lib.j.⁊ conſi.cccclxiij.circa me-
diū.lib.ij.⁊ conſi.ccclvj.⁊ ccclxx.⁊ conſi.xxxvij.lib.iij. Petr. de
Anch.conſi.cx.Rom.conſi.lv.⁊ lxxxvij.⁊ cv.⁊ xv.vbi voluit, qđ
per generale compromiſſuz non ſit attributa poteſtas, qđ poſ
ſit cogere partes ad remiſſionem vulnerum, ⁊ concordiam pa-
cis, ⁊ per eundem Rom.conſil.cviij.
g P.PAV.P. ¶ Certe puto. vide Rom.conſi.clv.incip.pmiſſum
laudū.vbi alleg.bo.tex.an aūt poſſit mādare vt vnus vadat iu
xta domū alterius, ⁊ qđ ſimile? vide Iaſ.in l.ſi.ſ.de offi. proc.
ceſ.in iij.not.pōt tñ apponere modos congruos, ⁊ adiicientes.
vide Alex.cōſi.cxxix.in ij.vol.ad ſi. Iaſ.in l.ſi ſuper poſſeſſione.
C.de tran.in j.no. Contrariū viſus eſt velle Flo.de S. Pet. vt
habes in cōſiliis.Comē.conſi.vij.inci.viſo cōpromiſſo. in ver.ſu
per premiſſis.ante ſi.Iriū tenuit expreſſius idem Com.ē in con
ſi.l.incip.ſtāte ſtatu.ciuitatis Uicentie.in iij.dub. q nihil boni
ad hec alle.vide ea que habes ad Bar. in l.non diſtinguemus.
§.de officio.j.de arbi. Item q ſuper compenſatione, poſſit arbi
ter cognoſcere, ⁊ quomodo. vide Alex.conſi.cxix.vol.ij.
h P.PAV.P. ¶ Rñd.no. Uide Ang.in l.nō poſſumus.j.ſi pars
her.pet.⁊ Spe.in tit.de ter.§.exceptio.ver.antepe. vide modo
hic, ⁊ Feli.in c. licet Heli.in xij.fal. de ſimo.⁊ vide Bar.conſil.
iij.in iiij.vol.
i POMA. ¶ Circa illā rē. Uide Iaſ.in l.ſi ſuper poſſeſſione.ſ.
⁊ ſup iſto tex.C.eo.⁊ vide Alex.l.ſi.ver.idem pſtat.C.eo.Oria.
in tra.de ar.Alex.conſi.cxvj.in prin.ij.vol.⁊ conſi.cxxiij.ver.ij.
in prin.eo.vol. Abb.conſi.lxj.vol.ij.⁊ cōſi.xviij. eo.vol. Roma.
conſi.cxv.in ſi.Abb.in c.conſtitutus.in ſi.de relig.domi.
k ALEX. ¶ Nunc ad propoſitū.⁊ adde qđ Ang.in conſi.clxv. in
ci. in nomine dñi amen, viſo cōpromiſſo prorogatione, ⁊ lau-
do homologatione laudi lati p Mariā de Albinis, ⁊ viſo teſta
mento dñi comitis Roberti, ⁊c. Dicit q lz ſit factum cōpromiſ
ſum de omnibus qōnibus que eſſent vel eſſe poſſent, q illa ver
ba nihil operant, vbi lis non eſt, vel ex probabili cā non prepa
rat, aliter poſſet lex circumueniri, ⁊ hic p l.cum hi.§.ſz cum lis.
j.eo.⁊ ad hec facit q no.Bar.in l.qui cum tutoribus.in prin. j.
eo.⁊ ſubdit Ange.in illo cōſi.q arbitri non poſſunt laudare de
ſucceſſione facienda inter compromittentes, q2 compromiſſuz
eſt tranſactio, ſz p tranſactionem fieri non pōt.probatur in l.lz.
C.de pact.qđ not. ¶ Adde qđ operent predicta verba Ioā.de
Ana.cōſi.l.⁊ vide no.Rom.conſi.clv.vbi latius quā per Ang.
conſi.hic alleg.⁊ ibi tunc alleg caſum, ſcz q arbiter non poſſit
condemnare ad faciendum generalem quittationem.
l AND.BARB. ¶ Et qđ dico. Adde Bal. in d.§.plenū.in ver.
ſed ſi forte.quid dicat compromiſſum plenū ⁊ pleniſſimum.

LEX SEXTA.

1 ☞ Tranſactio facta ſuper legato q putabam eſſe de decem,
⁊ erat de xv. qđ non valeat.
2 Pactum gratuitū non inſpectis verbis teſtamēti, non valet.
3 Renuntiari non poteſt huic legi.
Legi prohibitiue non poteſt renuntiari.
4 Uerbum, poteſt negatiue prolatum inducit neceſſitatem.
5 Cautela vt in conuentionibus que fiunt ſuper teſtamento ap
ponatur, inſpectis ⁊ cognitis verbis teſtamenti.
6 Tranſactio vt valeat ſuper teſtamento, ſatis eſt q tranſigēs
ſciat tenorem teſtamenti, licet illud inſpexerit.
Scire dicitur oculis intellectus, legere oculis corporeis.

a DE his.[a] Iſtā l.habetis magis extēſam in l.j.j.
quēadmo.teſta.ape. Opp.trāſactio ſit
ſuper dubio.ſ.eo.l.j.ſed inſpectis verbis teſtamēti
nō erit dubiū, ergo, ⁊c.glo.ppe ſi.ſol. ¶ Scđo oppo.
C.eo.l.ſub ptextu. Sol.gl.ibi in inſtrumētis factis iter viuos
q poſſunt porrigi ēt ad incognita. Facit ſ.eo.l.cuz Aquiliana.
Eſt igit in l.noſtra ratio, primo odiū occultantium teſtamēta.
vt hic tāgit in gl. ¶ Scđo fauor publicus q eſt vt deficientiuz
voluntates executioni mandent, vt l. vel negare.j. quēadmod.
1 teſt.aper. Hoc pmiſſo qrit † gl.hic in pn.qđ ſi aliquis credebat
ſibi relicta decē, cū eſſent relicta qndecim, an valeat tranſactio
ſaltē in decē? Quidā q ſic, A ij I, ⁊ iſta eſt vera q in nullo va-
leat, p tex.huius l.reſiſtit enim Ictui dicens q tranſigi nō pōt,
ergo nihil valet, nec ciuilē nec naturalē obligationē pducit, vel
* tollit, arg.l.ſi nō ſortē.in pn.j.de cōdi.inde.⁊ l.cū lex*.j. de fi-
2 deiuſ. Querit gl. † nunqd pactū gratuitū valeat non inſpectis
verbis teſtamēti? Glo.vr dicere q non, ⁊ bene p hanc l.q2 eadē
eſt ratio, ⁊ ſ.eo.l.iij.§.cū trāſactio.ſ.tit.j.l.tres fratres.j.eo.l.
3 q cū tutorib9.§.ſi. ¶ † Quero, nunquid expreſſe poſſit hic agi,
b vt omnis ſpes remittat[b] p pactū, ⁊ renuntiet huic legi? glo.di
cit q ſic, vt C.de pac.l.ſi qs in cōſcribēdo.⁊ ſ.tit.j.l.pactū. Iac.
c de Bel.dicebat Irium,[c] q2 non tenet pactio qñ decipit aliqua
partium, q2 nō tam paciſcit quā decipit, vt j.eo.l.qui cū tutori
bus.§.ij. Idē tenebat Iac.But.⁊ bene, q2 hec lex non eſt facta
in fauorē legatariorū, ſz in odiū occultātiū teſtamēta, vt tāgit
in gl.ſicut ſ.dixi. ¶ Itē fauore publice vtilitatis, ergo nō pōt
ei renūtiari, vt j.ad Maced.l.tametſi.⁊ ſ. tit.j.l. ius publicū.⁊
d ibi dixi. Preterea[d] iſta lex vr diſponere circa formā, dicit enim
q non aliter pōt tranſigi, niſi ⁊c.ergo ei renūtiari nō pōt, vt l.
nemo poteſt, de leg.j. Preterea iſta lex eſt prohibens, ſed iſtis
e ll.prohibitiuis[e] non vr poſſe renuntiari, vt no.in gl.vt C.ne ſi-
deiuſ.do.dent.l.j.⁊ ij.ergo, ⁊c. Qđ prohibeat, apparet, q2 ver-
4 bū pōt, negatiue prolatū neceſſitatem inducit, vt extra de reg.
iur.c.j.lib.vj.⁊ ibi per Io. And.⁊ j.de fur.l.non pōt. Sis igit
5 † cautus in omnibus conuentionibus, q fiūt ſuper his que ex

teſtamento depēdent, vt ibi dicat, inſpectis ꝛ cognitis verbis
teſtamēti. Querit gl. quid ecōtra ſi heres decipiatur? Dic vt
6 ea. Itē querit gl. quid in codicillis? Dic idem. ¶ † Quero ex
f tra gl. quid ſi paciſcentes ſciunt tenorem teſtamēti: non tñ ip
ſuꝫ ob hoc inſpexerint an valeat pactuꝫ ſiue trāſanctio? videt
ꝙ nō. Nā hic dicitur inſpectis, ꝛ cognitis verbis teſtamenti.
Iſti ablatiui abſoluti reſoluunt in cōditionē, hoc eſt ſi verba
teſtamēti inſpiciant, vt ſ. ti. j. l. ab emptione. ꝛ de cōdi. ꝛ demō.
l. teſtatore. ſed cōditiones non dñt impleri fato, ſeu fortuna, vt
l. ij. de cōdi. ꝛ demō. Cōtrariū dico per l. j. ꝛ l. cū proponas. C.
de pac. ꝛ C. e. l. de fideicōmiſſo. ꝛ ſ. e. l. cū Aquiliana. in fi. j. de ac
cep. l. ꝛ vno. §. j. in eo quod dicit ibi, iuncta gl. perſecutio intelli
gitur. ſ. fideicommiſſi. Cōcludo ergo per iſtas ll. ꝙ ſufficit. Nec
ob. quod tex. hic dicit, inſpectis, ꝛ cognitis verbis teſtamenti,
q2 ille dicitur inſpicere, qui ſcit. Caſus eſt ſ. de legi. l. inciuile.
cōiuncta l. ſcire. e. ti. Videtur enim ſciens inſpicere oculis in-
tellectus. Secꝰ ſi tex. diceret, lectis, q2 legi dicit oculis corpo
reis, vt l. j. de his que in teſt. delen. Nec ob. ꝙ tex. dt conditio-
nes nō debere impleri fato, ꝙ ꝯcedo, nec videtur fato impleri.
Licet enim ex alia cauſa ſciuerim, cum ſuper illo contraho, vi
deor inſpicere. Ad hoc ſimile in l. heredes palam. §. pen. j. de te
ſta. ꝛ vi bo. rap. l. ij. §. homines, ꝛc. Et iſta ſunt multuꝫ vtilia ad
materiā. §. duo fratres l. qui Rome. j. de ver. ob. Et circa hoc
ibi pono multas q. Dic vt ibi

ADDITIONES.

a AND. BARB. ¶ De his. In primo adde Lud. Rom. in conſil.
lxxxvj. inci. tribus rationibus. vtrū cōpromiſſum extendat. ꝛ
de Io. de Im. in ꝯſi. xx. p his q̄ hic dicūt. P. Pau. P. ¶ De
materia iſtius l. vide Alex. in l. qui Rome. §. duo fratres. vbi
etiam ſcripſi, ꝛ de iſtis verbis inſpectis verb. teſtamenti, ꝛc. vi
vide Ange. conſi. ccxv. incip. teſtator quidam. vbi dicit, nō ſuffi
cere videre, niſi intelligantur: ꝛ de materia vide omnino Alex.
in conſi. xj. in ij. vol. vbi inter cetera ponit vnam limitationem,
ꝛ examinat an poſſit renunciare huic l. Quid autem ſi ex inſpe
ctione teſtamenti aliter apparet, vide Alex. in conſi. cccxxxj. vi
de etiam que dicit Dec. conſi. lxiij. ꝙ trāſactio facta referendo
ſe ad inſtrumētū nō operat pluſꝙ in inſtrumento continetur:
q2 aliter diceret erronea. Quid aūt ſi ꝓbaret ꝺ materia teſta
mēti, ꝛ nō eſſent expoſita predicta verba, vide Ale. cōſ. ccccxliij.
Barb. late conſil. xlviij. qui tenet cōtra Bar. hic vide etiā An.
conſi. lxxx. Itē an ſufficiat ſcientia generalis? vide Rom. ꝯſil.
xliij. vbi etiā late ponit, an poſſit huic l. renuntiare, ꝛ ꝙ preſu-
mat ignorantia ēt in filio, vide Com. in conſi. cxxxiij. inci. do. Ni
co. circa fi. Item ꝙ iſta lex procedat in legatarijs, ꝛ fideicō. ſe-
cus in heredibus. Itē ꝙ procedat in tranſactione, ſecus in pa
cto, vide Iaſ. in l. cū te. circa me. j. de pact. an aūt ſicut nec pōt
tranſigi, ita nec poſſit ferri ſententia, niſi cognitis verbis teſta
menti. vide Iaſ. in l. iij. §. i. circa fi. ſ. eod. ꝛ de predictis, vide la
tius eundem Iaſ. hic in iſta l. qui ēt multa ponit de eius mate-
ria. Item ꝙ non procedat regula in herede extraneo, nec qñ aſ
ſereret partes habere notitiam, nec in ſententia, vide Iaſ. in l.
ſub pretextu. C. de tranſac. ꝛ de ſententia. vide eundem in ll. non
minorē. in prin. C. eo. ꝛ qñ aliquis quid diſponit ſe referēdo ad
aliud. cenſeat per errorem feciſſe ſi appareat ex relato aliter ſe
habere, vide Dec. in c. ij. de reſcrip. vbi refert illud conſiliū de
quo ſ. ꝛ qꝺ vbi apparet ex inſtrumento, rem aliter ſe habere,
preſumatur error, in l. qui Rome. §. duo fratres. ꝛ Alex. ibi la
te. j. de verb. obli.
* CLAVD. ¶ Cū lex. Ad hoc vide glo. quā format Alex. poſt
Ang. in l. qui Rome. §. duo fratres. j. de verb. oblig. vbi aliqua
dicit ad intellectū huius legis. vide ēt ad limitationem huius
legis Iaſ. in l. de alimentis. C. hoc titu. Alex. conſi. xj. vol. ij.
b ALEX. ¶ Remittat. Adde ꝙ cū iuramento poterit renūtiari
ſm Imo. in c. cū contingat. de iureiur. ꝛ ita conſului. Et idem
in effectu vult Raph. in l. ſi qs pro eo. in prin. de fideiuſ. dicēs,
ꝙ hec ſolēnitas eſt poſitiua. ꝛ vide Bar. ibi in vij. ꝛ fin. queſt. ꝛ
hic, adde Imo. poſt Ang. in l. qui Rome. §. fi. in ij. q̄ſt. de verb.
obli. ¶ Adde ꝙ Ang. cōſi. xciiij. tꝫ ꝙ huic l. cū iuramento non
poſſit renuntiari, ꝛ inquātū do. Iaſ. refert, qꝺ Io. de Imo. ꝓ-
bat an poſt, q2 ſtandum eſt verbis aſſertiuis notarij, dic ꝙ An
ge. in ꝺ. conſi. fatet hoc veruꝫ, in caſu dubio, ſecus in claro, vt in
illo quo ipſe conſuluit, ꝛ dum ēt dicit Ang. ꝙ motus ex ſecun-
do, q2 cōfeſſio mulieris fuit erronea, vt hic. Item dicit ꝙ prin-
cipale fundamentū Ang. eſt, ꝙ illa mulier errauit in facto, ꝛ in
iure. In facto, q2 non certo ſciebat, ꝙ pater legaſſet ei centum.
In iure errauit, q2 teſtm̄ erat nullū, q2 titulo inſtitutionis non
fuerat relictū, ꝛ in trāſactione illa, mulier aſſerebat fratreꝫ he
redē patris inſolidū, qꝺ verum non erat, cum teſtm̄ eſſet nullū,
ꝛ ab inteſta. ipſa cum fratre concurrebat. Item fuit dicto ca-
ſu nulla tranſactio, q2 nihil fuit datum mulieri, niſi legatuꝫ fa-
ctum in teſtamento, latius ibi vide. An auteꝫ diſpoſitio huius
l. habeat locum in alijs ꝯtibus, vel inſtrumentis? vide Cald.
conſi. j. ꝛ an ſufficiat ſi partes aſſerant habere notitiam inſtru-
menti. abſqꝫ eo ꝙ preſentialiter producat, vide qꝺ conſuluit
Pau. de Caſt. in conſi. cccl. de caſu preſenti.
c POM. ¶ Quero ibi, dicebat ꝯtrā. Iſta eſt cōis opi. ſm Imo.
in l. q Rome. §. duo fratres. de verb. obli. in v. q̄ſt. ad Bar. ꝛ ibi
p Alex. vbi limitat niſi interuenerit iuramētū. ꝛ ad dictū Bar.
hic vide Alex. conſi. xj. inci. viſo, ꝛ vt oportet cōſiderato. ij. vol.
Bar. conſi. xcviij. vol. j. conſi. lv. vol. ij. ꝛ conſi. lxviij. eo. vol.
d POMA. ¶ Preterea iſta lex. Vide Fel. in c. cum acceſſiſſent. de
conſtitu.
e ALEX. ¶ Legibus prohibitiuis. Quo intelligat, ꝙ legi phi
bitorie nō pōt renūtiari, vide Bal. in aut. generaliter. in prin. de
epiſ. ꝛ cle. ꝛ hoc maxime verū, ſi prohibitio annullat ipſo iure,
ſm Bal. in l. ſi qs in cōſcribēdo. de epiſc. ꝛ cle. ꝛ vide Bal. poſt
Bar. in l. j. C. de pac. ¶ Et circa hec adde tu ēt Maria. Socī.
c. ſi diligēti. de foro cōpe. in gl. j. ver. circa tertiā. Barb. in cōſi.
xij. ꝛ cōſi. xiiij. ꝛ cōſi. lxiij. in j. vol. in cōſi. lij. cōſi. lvj. in ij. vol.
f POMA. ¶ Extra glo. vide multa per Fel. in proe. decre. adfi.
De iſto verbo lege Barb. conſi. xlviij. j. vol.

LEX SEPTIMA.

ET poſt rem. Si de viribus ſententie dubi-
tatur, poteſt tranſigi. h. d. di-
cam j. eo. l. poſt rem.

§. Si fideiuſſor. Tranſactio facta cum principali prodeſt fideiuſſori, etiā cōdemnato. Item ſolutum ex cauſa tranſactionis inualide, in debiti ſolutionem conuertitur. h. d.

LEX OCTAVA.

1 Relinquo, verbum reſtringit ad vltimas voluntates.
2 Donata cauſa mortis videntur in vltima voluntate relicta.
Ius accreſcendi habet locum in donatione cauſa mortis.
3 Legatum cauſa conditionis implende, dicitur legatum quan
tum ad materiam preſentem.
4 Legis prefatione vel ſtatuti, reſtringitur ſtatutum vel lex.
5 Voluntati vltime magis fauet, quā habere debentibꝰ ex ꝯtu.
Teſtamenti in executione magis fauetur creditoribus quam
legatarijs.
6 Tranſactio ſuper alimentis quare prohibetur niſi cum au-
thoritate pretoria.
7 Renuntiari non poteſt diſpoſitioni huius legis etiam cum iu
ramento, ꝛ pena adiecta peti non poteſt.

CUm ij. Iuriſcōſul. primo ponit verba cuiuſ-
dam orationis facte per Imperatores.
Scꝺo exponit illa per totam iſtaꝫ l. Et breuiter hoc
intendit. Super alimentis relictis nō pōt tranſigi
niſi cā cognita ꝑtore authorante. Proſequere vt in glo. Iſtu
principiū eiuſdē, ꝛc. hic incipit exponere verbū alimenta. hec
1 oratio, ꝛc. hic exponit verbū relicta. ¶ † Not. ꝙ verbum relin
a quendi, restringit ad vltimas volun. l. humanitatis. C. de im-
2 pu. ꝛ alijs. ꝛ l. hac edictali. in ṗn. C. de ſecun. nup. ¶ † No. ꝙ do
nata cā mortis videntur in vltima volūtate relicta, ꝛ ſic inter
donatarios cauſa mortis eſt locus iuri accreſcēdi. l. j. §. fi. C. de
3 caduc. tollēd. ¶ † No. ꝙ illud qꝺ legatur cauſa conditionis im
plende dr̄ relictum, qꝺ intellige quantum ad preſentem mate-
riam. l. ſi ſub conditione. j. ſi quis omiſ. cauſa teſt. Item no. ex
b iſto ver. plane. coniuncto princ. legis, † ꝙ ex verbis poſitis in
4 narratione, lex, vel ſtatutū ſequēs reſtringit. Dicebat eñ l. cuꝫ
hi, quibus alimenta relicta erant, ꝛc. Poſtea ſequebat, ne ali-
ter alimentorum tranſactio rata eſſet, ꝛc. non dicebat alimento
rum relictorum, tñ q2 in prefatione illa fuit dictum, ſequens di
ſpoſitio per illam reſtringit. Facit l. fi. de here. inſti. facit ſ. tit. j.
l. item q2. in fi. ꝛ j. de verb. oblig. l. Titia. §. idem reſpondit. Et
5 quib. habes † ꝙ magis fauetur vltime voluntati quam habere
debentibus ex contractu. Contra C. de iure delib. l. fi. §. licen-
tiam. Glo. non ſoluit. Dic ꝙ in executione teſtamenti magis
fauet creditoribus, quā legatarijs, vt ibi. In alia vero inter-
pretatione magis fauet legatarijs, vt hic, ꝛ in regula iuris, in
6 teſtamētis. ¶ † Vltimo ex hoc ver. potes colligere rationem
c huius materie, quare prohibet tranſactio, niſi pretore autho-
d re. Certe fauor eſt alimentorum, ꝛ vltime voluntatis. Iſta duo
ſimul iuncta in quo etiam vertit fauor publicus, ſcꝫ vt teſtam.
executioni mandentur, ꝛ ne homines tenues fame pereant, vt
e j. ea. l. §. ſed ꝛ perſonarū. ꝛ ideo puto ꝙ † huic legi pacto nō poſ
7 ſet renuntiari etiam cum iuramento. Ratio, q2 hec lex dat for
f mam, ꝛ procedit prohibendo, vt dixi in fi. ſ. eod. l. de his. ſcilicet
ne ali-

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

nē aliter rata eſſet. ¶ Quero quid ſi adijciatur pena, vtrū poſ ſit pena peti, licet non valeat tranſactio? Tex. cum gl. ꝙ non in l. qui fidem. ī. eod. ⁊ not. ī. in ī. glo.

ADDITIONES.

ALEX. ¶ Verbū relinquēdi. Et no. hic de donatione ſcā mor. ⁊ facit an ille cui ꝯceſſa eſt facultas teſtandi, poſſit do. cā mor. vide per Bal. in l. ſ. de ſacroſan. eccle. in repeti.

ALEX. ¶ Verbo plane. Adde ī. ea. l. in §. eam tranſactioneʒ, ⁊ qđ ibi Bar. in l. regula. §. ſi quis. ⁊ qđ ibi Bar. ī. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ Bal. in §. quibus. in prima conſti. C.

POMA. ¶ Vltimo. contrarium tenet ibidem Bar. in l. ſi quis pro eo. ī. de fideiuſ. Sed vide Deci. concordantem in l. de alimētis. C. eo. ⁊ an legi prohibitiue poſſit renūtiari, vide Alex. conſil. xj. in ij. vol. Bar. conſi. xlviij.

ALEX. ¶ Colligere. No. ꝙ fauet vltime voluntati. Adde l. ſi pars. ī. de inoffi. teſt. c. ſi. de re iud. ⁊ in l. Gallus. §. qđ ſi is. ⁊ ibi Bal. de libe. ⁊ poſth. ꝙ not. Joan. And. in c. Joānes. de teſta.

☞ Pro cōcordia aduerte, ꝙ trāſactio facta ſuper alimentis relic. firmat iuramento. Ita Bar. in l. ſi quis pro eo. ī. de fideiu. Contrarium vr̄ tenere in hac l. Soluit eleganter Bar. ſi bene inſpiciat, in d. l. ſi quis pro eo. q꜡ qđ dicit in hac l. cū hi. intellexit inſpecto iure ciuili, ſʒ inſpecto iure canoni. quo cauet, ꝙ iuramentum ꝙ pōt ſeruari ſine interitu ſalutis eterne, eſt ſeruandum. c. cum contingat. de iureiur. Et ita in terminis ſe ſaluat Bar. in d. l. ſi quis pro eo. alias eſſet durum ſoluere.

e AND. BARB. ¶ Et ideo puto. Not. poſſe renuntiari huic legi, ēt ꝑ iuramentum. Contrarium tenet Bar. in l. ſi quis ꝓ eo. ī. de fideiuſ. vide Jo. de Jmo. in c. cum contingat. de iureiur.

f ALEX. ¶ Renuntiari Contrariū tʒ Bar. in l. ſi qs pro eo. in prin. ī. de fideiuſ. Vtrū aūt alimentis poſſit renuntiari cū iuramento, vide Bal. in l. pactū dotali. C. de col. ⁊ qđ dixi poſt Bar. in l. ſi qs a liberis. in §. ſi vel parēs. de libe. agno. Et đ hac q. ꝑ Jmo. in c. cū contingat. de iureiur. ⁊ ꝑ Bal. in d. l. pactum.

§. Si integra.

Cōtinuat, q꜡ exponit ꝟbuʒ relicta. Querit gl. duas qōnes dic vt in ea.

1 ☞ Prefatio legis vel ſtatuti reſtringit legem vel ſtatutum.

2 Tranſactio ſuper alimentis ſi fit conditio melior alimentarij valet ſine authoritate iudicis.

3 Venditio rerum minoris vel eccleſie facta, non ſeruata ſolennitate, etiam ſi conditio eorum nō ſit facta deterior, nō valet.

4 Perſone diuerſorum ſtatuum, quantum ad preſentem materiam non differunt.

5 Monachus ⁊ ſeruus non poteſt ſuper alimentis tranſigere ſine Abbatis, ⁊ domini authoritate.

§. Eam tranſactionem.

Hic exponit q̄liter intelligat trāſactio, ⁊ breuiter hoc intēdit. Tranſactio q̄ fit ſine p̄tore, ꝑ quā conditio alimētarij fit deterior, improbat. ſecus, ſi melior,
1 ⁊ h. d. † Not. ex princ. §. ꝙ ex prefatione[a] legis vel ſtatuti ſtatu
a tū reſtringit. Nam oratio ſimpliciter diſponit ne trāſactio alimentorū rata eſſet, niſi p̄tore authore, tātū ex p̄fatione reſtringit ad illā tranſactionē ꝑ quā pecunia in p̄ſenti accipit, vt citius conſumat, vt hic patet. Facit ꝙ ſ. ea. l. ver. plane. Facit qđ dixi. ī. de leg. ij. l. cum pater. §. dulciſſimis. ⁊ de cal. l. hec actio.
2 Secundo no. † ꝙ ſi fit melior conditio alimentarij nō requiri
b tur[b] p̄toris authoritas. Jſtud inducit[c] gl. in arg. ad q̄ſt. ſi eccle
c ſia,[d] † vel minor vēdidit ex cā nō cōceſſa, ⁊ ſolēnitate nō ſerua
d ta, ꝙ tenet ſi ſuā cōditionē nō fecerit deteriorē, arg. ī. de reb.
3 eo. l. ſi fundus. cōtrariū huius tenet gl. in d. l. ſi fundus. in p̄n. ⁊ melius. Nec obſt. tex. eiuſdē. l. §. j. ⁊ C. pro emp. l. ſi. q꜡ ibi nō dr̄ ꝙ valeat, ſed ꝙ fundus pōt teneri donec reſtituat pretiū ex quo factus eſt locupletior. Jtē nō obſt. Juſt. de auth. tut. in prin. q꜡ ibi loquit qn̄ aliū ſibi obligat, hic aūt vendit ⁊ obligat ſe. Jta
4 ēt tenebat Jac. Butr. qđ puto verum. † No. in verſi. nihil. ꝙ nulla eſt differētia inter perſonas diuerſorū ſtatuū quantū ad p̄ſentem materiā. ¶ Querit gl. qđ ſi alimenta ſunt relicta ſeruo? Dicit gl. idē arg. l. ſeruos. ī. de a i. leg. ⁊ ſic eſt ſpeciale in alimētis ꝙ ſeruus pōt paciſci, alias non pōt etiā authore pretore,
5 vt l. contra iuris. in ſi. ſ. tit. j. † No. iſtam gl. ⁊ ſm̄ hoc vr̄ ꝙ ſi alimenta ſunt relicta vni monacho, ꝙ poſſit ipſe tranſigere ſine authoritate Abbatis, authore tamen iudice. Qđ ſalua meliori deliberatione non credo. Nam quando alimenta relinquūtur ſeruo alicuius, dn̄o videntur eſſe relicta ei, q tenebat ipſuʒ ſeruum alere. Caſus eſt not. ī. de condi. ⁊ demon. l. filio. ſic ⁊ monaſterio vr̄ relictum quando relinquitur monacho. Non obſt. l. ſeruos. ī. de ali. leg. ⁊ ī. de capi. dim. l. legatum. ⁊ de his qui ꝓ non ſcrip. l. ſi in metallum. q꜡ ibi loquit de his ſeruis qui nō habent dominum, vt ſerui pene. Secus ſi haberent dn̄m, vt d. l. filio. Jdem dicendum in monacho qui non habet monaſterium. Quod qualiter procedat, dixi in l. ꝙ ſeruus. ī. de ſtipu. ſer.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Ex prefatione. Adde qđ no. Bar. ſ. in prin. l.

b ALEX. ¶ Requiritur. Jntellige vt ꝑ Bar. ī. ea. l. §. ſi pretor.

c POM. ¶ Jſtud inducit. Vide aliqua per Fely. c. tuis qōnib⁹. de teſtibus. Vide gl. ⁊ qđ dixi poſt Bar. in l. ob es. C. de pred. min. ⁊ omnino qđ dixi in l. cū lex. ī. de fideiuſ. ad ſi. adde ēt poſt Jaſ. qđ iuramēto alimētis futuris nō poſſit renūtiari, ⁊ ꝙ hec l. ita habeat locū in pacto gratuito, ſicut in trāſactione. Pet. de Anch. cōſi. ccclxxvj. vbi cōſuluit, ꝙ ſtāte ſtatu. ꝙ ꝯct⁹ minorū iuramento firmati debeant ſeruari, qđ ſi minor pacto gratuito renūtiauerit futuris alimētis cū iuramento, non valet.

P. PAV. P. ¶ Vide in ꝯtrium omnino Rom. in cōſi. cccxvj. inci. circa propoſitam conſultationē. vide Fel. in c. edoceri. ver. ſeq pōt conſenſus. extra de reſcri. vide q̄ habes ad Bar. in l. ⁊ elegāter. ī. de dol. in ſim. vide Jaſ. hic, ⁊ in l. non eo minus. C. de ꝑcu. vide Soci. in l. cōditionibus. in prin. de condi. ⁊ demonſtra. Jllud tn̄ non procedit in emphyteuſi data ab eccleſia, ſine ſolēnitate, q꜡ emphyteuta tenet ad cautionē. §. ſi vero. in authē. de non alie. ⁊ ibi Ang. not. Jaſ. in l. ij. C. de iure emphyt.

d P. PAV. P. ¶ Si eccleſia. vide Deci. in c. que in eccleſiarum. de conſti. pro opi. gl. hic.

1 ☞ Arbitratu iudicis, quando aliquid fieri debet intelligitur cauſa cognita.

2 Cauſe in cognitione debet de tribus queri.

3 Teſtis non reddens cauſam ſui dicti non probat.

§. Vult igitur.

Nūc exponit qđ dixerat in oratione, p̄torē debere arbitrari, ⁊ breuiter hoc intēdit. Vbi requirit cauſe cognitio inquirēduʒ
1 eſt de modo, cā, ⁊ ꝑſona. h. d. ¶ † Not. ꝙ qn̄ aliquid dʒ fieri arbitratu p̄toris intelligit cā cognita, vt hic cōiuncto principio huius l. ⁊ de in ius voc. l. ſʒ ſi hac. §. p̄tor. ⁊ ī. de min. l. ait p̄tor.
2 in prin. cōiūcta l. in cauſe. §. cā cognita. ¶ † Scđo no. diligēter ꝙ in cauſe cognitione dʒ inquiri de tribus, lʒ hoc nō ſit expreſ ſum hic. Jſta eñ lex nō ſtatuit de nouo, ſʒ ꝓcedit interpretando, ⁊ gloſſando orationē. ¶ Tertio no. id qđ dicit ſine cā tranſi
3 gētē nō eſſe audiēdū, facit † ꝙ teſtis nō probat, niſi reddat ratio
4 nē ſui dicti. Facit qđ not. in l. ſolā. C. de teſtib. ¶ † Quarto no. ex hac l. arg. ꝙ alimēta debēt p̄ſtari vbi domiciliū hʒ heres. Qđ tn̄ intellige ſm̄ materiā poſitā in l. qđ legat. ī. de iud. ⁊ hic
5 in gl. tāgit. ¶ Quero circa hāc l. † qn̄ alimēta relinquunt, vtrū debeat fieri ſolutio ſemel ꝓ toto anno, an in ſingulis mēſibus, vel qualiter? Certe nec in p̄cedēti §. nec hic hoc declarat. Jac. de Are. hoc ponit in l. ſi. ī. de lib. agno. plenius in l. pecunie. ī. đ
6 ali. le. ¶ † Quero qn̄ ſunt plures heredes q đbēt alimēta, quomodo conſulat alimentario aduerſus illā incōmoditatē que reſultat ex pluralitate heredū tex. eſt no. in l. iij. de ali. ⁊ ci. le.

1 ☞ Alimentorum in tranſactione debet exprimi de habitatione, ⁊ veſtiario, alias ad ea non porrigeretur.

§. Qui tranſigit.

Supra expoſuit verba orationis nūc circa materiā format qōnes, ⁊ breuiter hoc intēdit. Trāſactio alimētorū facta ſimpl'r nō porrigit ad habitationē, ⁊ veſtiariū. h. d. ⁊ eſt notan
1 dus ſingularis caſus, ⁊ mēti tenēdus. ¶ † Not. ex iſto §. in trāſactione alimētorū exprimēdū eſſe de habitatione, ⁊ veſtiario, qđ eſt multū vtile. Sepe eñ cōtingit ſpecialiter in vxorib⁹ defunctorū qbus alimēta relinquunt. Opp. ī. de ali. ⁊ cib. leg. l. legatis. ⁊ l. ſi. Sol. hec eſt vera, ꝙ hoc ſpeciale in trāſactione alimentorū, vt illud verbū alimēta, nō cōtineat veſtiariū ⁊ habitationē, q꜡ ſic voluit diuus Marcus alimentorum fauore.

1 ☞ Fundo relicto ad alimenta videtur relicta proprietas.

2 Emphyteute plures non poſſunt emphyteuſim inter ſe diuidere ⁊ alienare domino irrequiſito.

4 Alimentis ſimpliciter relictis bona ſunt obligata ſicut pro ceteris legatis.

§. Si vni.

a [a] Jn alienatione vel diuiſione fundi ad alimēta relicti vel ꝓ alimētis obligati p̄toris
1 authoritas requirit. h. d. ¶ † Querit glo. vtrum qn̄ relinquit
b fundus ad alimēta videat relicta proprietas?[b] Dicit gl. ꝙ ſic in vita legatarij. Sed tex. in l. iiij. ī. de ali. leg. vr̄ dicere, ꝙ proprietas ſit relicta ſimpliciter, adeo ꝙ tranſit ad hereděʒ alimētarij. dic vt ibi. ¶ Venio ad ver. ſed ⁊ ſi pluribus. ⁊ iſte verſi
2 culus facit † ꝙ plures emphyteute nō pn̄t diuidere inter ſe, ſicut nec alienare dn̄o irrequiſito. Jn ꝯtrium facit. C. de fideicō. l. volūtas. quā gl. alleg. ꝓ contraria, ⁊ nō ſoluit, Tu dic ꝙ poſ

ſunt diuidere, ⁊ inuicē alienare, vt de prohi. feud. ali. ꝑ Feder. l. imperialē. §. preterea. Hoc etiā apparebit rñdendo ad hunc
c §. Nā hic prohibebaꝛ alinatio c fauore ipſius alimētarij, vēden tis, que ratio habet locum ſiue extraneo, ſiue inter ſe vendāt, ⁊ diuidant. Sed in queſtio. noſtra ꝓhibetur alienatio fauore dñi, ne fundus vadat ad poſſeſſorē ſibi nō obligatū. Et ſi igitur diui uidāt inter ſe, dñi non intereſt. Tex. eſt C. de impo. luc. deſcrip. l. j. lib. x. facit l. volūtas. C. de fideicō. dixi in l. qui Rome. §. duo
3 fratres. ſ. de ver. obl. ¶ Venio ad verſi. idē. gl. querit hic† vtrū res ex qua dñt preſtari alimenta, ſit obligata pro alimentis? ⁊ hic videtur eſſe caſus ꝙ nō. Tu dic melius, vt no. in l. Lucius. ſ. de ali. leg. ⁊ l. Caius. ſ. de ann. lega. Sed ēt† ſi alimēta eſſent re licta ſimpliciter bona eſſent obligata hodie, ſicut ꝑ ceteris lega tis, vt l. j. ⁊ ij. C. commu. de leg. ⁊ etiam olim erat idem, vt ſ. de ſe par. l. creditoribus. in fi. Sed quando alimento ex certo fundo ſunt relicta, tūc ille fundus eſt ſpecialiter obligatus, ex eo qd deſignatus eſt pro alimentis, vt d. l. Lucius.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Si vni. Tu dic qd non poſſunt diuidere. vide ad Barto. in l. qui Rome. §. duo fratres. in x. q. ſ. de verb. obli.
b ALEX. ¶ Relicta proprietas. ⁊ vide in l. donatiōes. §. ſpecies. de dona. ¶ Adde oīno qd voluit Rom. cōſi. cccxviij. in fi. ⁊ vide qd voluit Ang. Aret. in §. fi. Juſti. de vſu ⁊ habi.
c ALEX. ¶ Prohibebaꝛ alienatio. Cōtrariū tz hic Gul. de Cug. per iſtum tex. in l. ſi pupillorum. in ꝓin. infra de reb. eor. Ad l. volūtas. ⁊ ad dictū §. duo fratres. reſpōdet, qd ibi prohibuit vē dere extraneis, non intereſt. Et vide Bal. in l. iubemus. d ſacro ſanc. eccle. in l. dudum. C. de contrahen. emp.
1 ☞ Solennitas ſubſtātialis eſt qua omiſſa poteſt contingere mutatio circa ſubſtantiam actus de quo agitur.
2 Solennitas leuis eſt que non habet mutare ſubſtantiaz actus. Inuentarium omiſſo crucis non vitiat, nec mutat.

a
b **§. Si pretor.** a Judex non dz ſolennia iuris b omit tere, ⁊ eorū omiſſio vitiat id qd agiꝛ. h. d. Oppo. qd pretoris authoritas nō ſit neceſſaria, qꝛ ſi ſit me lior conditio nō reqritur, ſi deterior, non valet: ergo non eſt ne
c ceſſaria. Dixit gl. qd poteſt eſſe dubiū. Tu dic ſm Jaco. bu. c qd §. quid ergo. ſ. ea. l. loquitur quando per tranſanctionē nō rece diꝛ a forma alimentorum, Sed quando a forma alimentorū re cedereꝛ, tūc etiā ſi pro alimētario vtile eſſet, nō poſſet fieri, niſi pretore authorante, ⁊ cauſa cognita, vt hic. ¶ Scdo oppo. ꝙ omiſſio ſolēnitatis nō vitiat, vt l. j. §. fi. de vēt. inſpi. Sol. ibi qñ omittit ſolennitas leuis, hic aūt omittiꝛ ſolennitas ſubſtan
1 tialis. Eſt† aūt ſubſtantialis qua omiſſa pōt contingere muta
2 tio circa ſubſtantiam eius de quo agiꝛ. Leuis† ſolēnitas d eſt, q̄
d id non habet immutare. Exemplum in d. l. j. de vent. inſpi. ⁊ in ſigno crucis qd poniꝛ in inuentario, qd ſi omittatur nō vitiat, nec mutat ſubſtantiam. ſecus ſi omitteretur citatio partis. Dixi plene, in l. j. §. ſi plures. quem repetij. ſ. de exerci.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Si pretor. Vide de omiſſione forme, qd diciꝛ in Bertac. in verb. forma, vbi ſcripſi ⁊ habes ibi remiſſionem ad Feli. latiſſime tangentē. in c. cū dilecta. de reſcri. vbi ponit no uē ſigna, vbi cognoſciꝛ aliquid eſſe inductū pro forma, ⁊ infini ta cumulat, qd omiſſio forme vitiat cum multis limitatio.
POMA. ¶ Vide Ro. conſi. cxlj. ⁊ conſi. cij. Car. conſi. xxvij.
b ALEX. ¶ Solennia iuris. Hanc materiam de ſolennitate limi tat ſingulariter Bal. in l. fi. C. de ſen. ex breui. reci.
c ALEX. ¶ Jac. But. Adde Bar. ſ. ea. l. §. pe. ⁊ vide in materia que no. in l. vniuerſa. ⁊ ibi dixi. C. de preci. imp. offe.
d ¶ Leuis ſolennitas, Vide Alex. conſi. cxlj. inci. viſo teſtamen to, ⁊c. nu. 10. lib. ij.

§. Sed nec. Ea que ſunt miſti Imperij, non delegā tur. h. d.

1 ☞ Teſtes examinandi ad eternam rei memoriam, debent exa minari coram eo iudice, coram quo cauſa agitaretur.

a **§. Tranſactiones alimentorū.**

Ad authorandum in tranſactione ille eſt iudex competens, co
b ram quo cauſa agitur. h. d. Allegaui ſemel b ad illam queſtionē.
1 Reus† vult petere teſtes examinari ad eternam rei memoriā, coram quo iudice fiet? Dixi qd coram eo, coram quo verteret cauſa, arg. huius l. ⁊ l. ij. de vſu. pup. ⁊ l. j. C. vbi ⁊ apud quos. ſe cundum vnam lect.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Tranſactiones. Adde Bar. in l. ſocietatem. §. arbi trorū. ſ. pro ſoc. Et refert Ant. in c. ſi clericus laicum. de foro compe. ⁊ lz Bar. dicat, ꝙ reus dz adire iudicē ſuum, adde tū ꝙ eſt caſus, in quo poſſum adire iudicem non meū, nec actoris ꝑ examinatione facti ad perpetuam rei memoriaz, ⁊ valet exami natio, vcz vbi quis vult probare caſum fortuitum ſibi conti gentem in alia ciuitate, ⁊ coram duob. teſtib. Certe coram iu ce illius terre, licet non ſit iudex ſuus, nec illius, qui ſibi com modauit, poterit facere examinare illos teſtes, etiaz parte citata. Caſus eſt multuz no. in l. ſi quis nauicularius, C. de na fra. lib. xj. Et vide qd ibi dixi ad Bar. hic, ⁊ adde ꝙ pro hoc facit qd no. dixit Bal. in l. acceptam. C. de vſur. in xiij. q. vbi rit, coram quo iudice debeat depoſitio fieri in caſu illius l. Bar. hic, adde qd no. Bal. in l. ij. C. de teſt. in prin. ¶ Et a Bar. hic, circa examinationem teſtium ad eternam memor vide Mar. Soci. in c. cum ſit generale. de foro compe. Aret c. ſignificauit. de teſtib. ⁊ Pet. de Anch. in repeti. regule, ea q. xvij. de reg. iur.
b P. PAV. P. ¶ Allegaui ſemel. Limita niſi neceſſitas immin ret qd alibi examinarenꝛ ſm Ang. ⁊ Ful. hic facit qd dicit Ba in l. ſi quis. C. de naufra. lib. xj. ⁊ vide Abb. in c. ſi quis contra clericum. de foro compe.

a **§. Si cum lis.** a No. tex. ibi, fingi enim lites pote rūt vt tranſactio, ⁊ facit ad mino Tutores ⁊ ſimiles adminiſtratores poſſunt tranſigere de dubia, vt no. ſ. tit. j. l. Jmperatores. Qd intelligerez niſi lis
b gaꝛ, vt hic. Ad qd optime facit qd no. b per Jnn. extra depo grauis. Ecce, dicit ſtatutum huius ciuitatis, qd etiam mi res non poſſunt reſtitui aduerſus ſententiam arbitrorum aſſumunt ex forma ſtatuti, qd eſt intelligendum niſi lis ſi vt hic. vide qd no. per Jnn. in d. c. grauis.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Si cum lis. Et facit ad id qd dixi ſ. e. l. Aquilia in fi. ⁊ adde id qd no. Bal. in auꝛ. hoc ius porrectum. C. de ſa ſan. eccl. ⁊ facit qd no. in l. cum allegas. C. de vſur. in iiij. opp.
b ¶ Qd no. Adde tex. in l. preſes. ⁊ ibi not. Alex. ſing. gl. in v ambitioſe. C. eo. ⁊ Barba. conſi. xlvj. vol. j.

§. Si eidem. Solutum ob tranſactionē inualida conuertiꝛ in aliud debitum, velut ali menta p̄terita, alias vt indebitū repetiꝛ. h. d. Opp. qꝛ hic qd ſu perfluū conuertiꝛ in alimentariā cām. Contra ſolutū indebite ob aliud debitum in diem non pōt retineri, vt l. ſi cum militi. §. ſ. de cōpen. ſol. gl. intellige alimentariā cām ſ. p̄teritā. ¶ Opp. ad verb. ſane. de l. incendiuz. C. ſi cer. pet. Sol. aliud in mutuo aliud in condictione indebiti, que non daꝛ niſi inquantuz quis eſt factus locupletior, vt l. in ſumma. §. in frumento. de cond inde. ⁊ l. nam natura. ⁊ ibi dixi.
1 ☞ Annuum relictum quando videtur factum in cauſam ali mentorum.

§. Si in ſingulos annos. Jn relicto an nuo, facto lo cupleti, non hz locum oratio, ſcz diui Marci, de qua in prin ius legis. ſecus ſi fiat pauperi. h. d. Quero differentiam in prin. §. ⁊ ver. ceterū. Gl. ponit duas differentias. Scdm Nec ob. ea. l. §. nihil. licet gl. illud 3ium tenuerit, qꝛ debes ſtinguere ſic ſm Gul. Quandoqz relinquiꝛ aliquid, non ali menta, neqz tacite, neqz expreſſe, ⁊ poteſt tranſigi ſm for l. de his. ſ. eo. Quandoqz relinquiꝛ ad alimenta expreſſe,
a poteſt tranſigi ſine pretore, ſiue ſit diues, ſiue ſit pauper, ſ. ea. l. §. nihil. Sed qñ tranſactio fieret authore pretore, inquireret de cōdictione perſonarum, vt ſ. e. l. §. ſz ⁊ perſona
b rum, Aut loquimur b in caſu, in quo† cōiter ſolent ob alim
1 relinqui, vt in relicto annuo, c vt l. ſi cui annuum. ſ. de an. le
c ſ. de cap. di. l. legatum. ⁊ tunc habeꝛ diſtinctio perſonarum, ſi legeꝛ homini diuiti, non videaꝛ relictum pro alimentis: potest trāſigi, vt in primo rñſo. Aut homini pauperi, ⁊ vi alimenta relictum, nec poteſt tranſigi ſine pretore, vt ho not. quem tene menti.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Sit diues aut pauper. Vide circa iſta dicta Are. in l. ſi ſtichum. §. ſtipulatio. de verb. obli. ⁊ ibi ēt qñ reli quiꝛ diuiti pro alimentis, an amore an priuilegijs conceſſis ali mentis, vide ad Bar. in l. j. C. de ſacroſan. eccle.
b ALEX. ¶ Aut loquimur. No. ꝙ relicta annua facta pauperi intelliguntꝛ pro alimentis ſecus ſi diuiti. vide no. in l. ſi ſtichu §. ſtipulatio. de verb. obl. ⁊ ita tenet Bal. in auꝛ. ingreſſi. C. ſacroſan. eccl, ⁊ dicit Bal. in l. antiquitas. C. de vſufru. ꝙ iſto ſu, tale relictum factum pauperi, qꝛ cenſeꝛ ad alimenta, non t ſit ad heredes. Quid ſi promitto tibi x. dare quo ad viuam, intelligaꝛ annuatim, ⁊ in cauſa alimentorum? vide Bar. in l qui. §. qui ita. de verb. oblig. ¶ Adde qd legatum factum p anima diuitis, non dicitur ad pias cauſas, vt voluit Pet. Anch. conſi. cxxiiij.
c P. PAV. P. ¶ Et in relicto annuo. Jdem in relicto vſufru patri vt dicit tex. tamen ſunt plures differentie inter lega

alimentorum, ⁊ vſuffru. vt per Ang. conſi. cclxv. incip. Simon.
Item ad hoc vt vſuſfructus dicatur relictus pro alimentis, ꝙ
neceſſe ſit vt iſtud ſit dictum, vide Bald. in conſi. ccvij. in ij. par.
poſt prin. ⁊ ſic in legato pauperi, cenſetur ad alimenta ſecūdum
Bar. hic. Idem ſit in ſtipulatione facta pauperi, vide Iaſon. in
l. ſi Stichum. §. ſtipulatio. de verb. oblig.

§. **Sicut.** Permutatio rei ob alimenta ſoluenda, nō po-
teſt fieri niſi authore pretore, ſi alimētarij cō
ditio ſit deterior. h. d. Aduerte, non determinat vtrum requira
tur ꝑtoris authoritas quid iuris: Quidā dicūt ꝙ requirit̃. Cō
tra quos facit C. de p̄di. mi. l. ij. ⁊ ſ. ea. l. i prin. ⁊ §. eā tranſactio
nem. vbi ſolum ea tranſactio prohibetur, que ſit vt pecuniam in
preſenti accipiat ⁊ citius conſumat, ꝙ hic non eſt. Ideo tene iij.
opi. poſitam hic in gl. q2 aut talis tranſactio eſt nociua alimen-
tario, ⁊ non valet. Aut eſt ei ꝓficua, ⁊ valet, q2 ꝑ hoc a forma ali
mentorum non receditur, vt d. §. eā tranſactionē. ſupra ead. l. §.
ſi pretor. ⁊ hoc probat hic tex. in ſi. qui dicit ꝙ propter vtilita-
tez alimētarij, accipienda ſunt, hoc eſt, ſi ei vtile eſt, valeat alias
non: hoc etiam probatur §. proximo.

a §. **Si ad habitationem.** [b] Trāſactio, per
quam a forma le
gati non receditur, ⁊ alimentarij cauſa deterior non efficit̃, valet
ſine pretore. hoc dicit.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Si ad habitationem. Et no. ꝙ relictū ad habitatio-
nem, preſumitur factum ad alimenta, ſecundum Bal. in l. cū an
tiquitas. C. de vſufructu.

LEX NONA.

1 ☞ Remittens omne ius, qđ habet vel habere ſperat ex aliqua
re intelligitur ex cauſa de preſenti.
2 Fratres diuidentes, ſi remittant adinuicem omne ius qđ hn̄t
vel habere ſperabant, ⁊ contingit ꝙ non ſoluuntur legata intra
annum, propter quod hereditas alteri debetur, illa remiſſio
non extenditur ad hoc.

QUi cum tutoribus. Trāſactio nō
porrigit̃ ad
ius poſtea ex ſucceſſione ab inteſt. ꝓueniēs. h. d. Op.
a de l. qui Rome. §. duo fratres. infra de verb. obliga.
Huius timore ſunt opi. multe hic. ⁊ in l. cōtraria, vna ponit̃ hic
in j. gl. paruula, que incipit, extiterat, ⁊c. ꝙ hic frater fratri ſuc
ceſſit ab inteſt. ibi per fideicōmiſſum. Iſta eſt optima ⁊ vera ſo.
Probatur ī tex. ibi, cui heres extiterat, ⁊c. Nā per fideicōmiſ
ſum nō diceretur qs capere a fratre, ſed magis a defuncto. Ra
tio differētie, q2 illud qđ nō debetur nec re, nec ſpe, in remiſſio-
nem venire nō pōt, ſed illud qđ debet̃ per fideicōmiſſuz dr debi
tum ſpe. Quod aūt euenire poſſet ex ſucceſſiōe ab inteſtato nō
eſt debitū ſpe. Eſt tex. cū gl. in l. poſt emācipationē. §. i. de lib.
b leg. ⁊ hic eſt tex. ſecūdū iſtā lec. Ex hoc dico [b] ꝙ ſi ego † remitto
1 tibi omne ius qđ habeo, vel habere ſpero ex aliqua cauſa ītelli
git̃ ex cauſa de preſenti, vt ī. de ſtatulib. l. j. Nam ſtatuliber dr
ille qui habet ſpem libertatis. Omnis aūt ſeruus dicit̃ habere
ſpem libertatis, qđ eſt falſum, ſʒ opʒ ꝙ habeat ex aliqua cau-
ſa ſubſiſtente de preſenti, vt ex legato ſubſiſtente, vel ſiki. Facit
* l. qđ ſeruus. * ⁊ quod ibi dixi. ī. de cōd. ob cau. Et ex hoc † ſemel
2 cōſului de facto, [c] duo coheredes diuiſerant hereditatē, ⁊ remi
c ſerāt ſibi inuicez omne ius qđ habebāt vel habere ſperabāt in
parte alterius, cōtingit ꝙ vnus fuit negligens ad ſoluenduz le
gata, propter qđ debebatur hereditas alteri ſecundum formā
aut̃. hoc amplius. C. de fideic. Certe licet remiſerit omne ius qđ
habere ſperabat, nō tamē videbatur remiſiſſe illud ius de quo
nulla ſpes erat de preſenti. Facit l. damni. §. j. ī. de dam. infec. er
go tene mēti. Secūdo modo intelligitur hic ꝙ alter alteri per
fideicō. ſucceſſit, ⁊ tūc loquit̃ gl. mag. hic poſita, ⁊ obſtat cōtra
rium. Sol. ibi male fuit iudicatum. Iſtam ſol. tenet Pet. hic, ⁊
ibi ego teneo ſimpliciter. Alij dicūt quod ibi fuit actum expreſ
ſe, ꝙ neqʒ ſuo neqʒ alieno noīe ageret. Iſtud eſt diuinare. Alij
dicūt ꝙ ibi competit exceptio que replicatiōe elidit̃. Iſtud ni
hil eſt in effectu. Alij dicūt ꝙ hic loquit̃ in tranſactione, ibi in
diuiſione. Hāc opi. tenuit Azo. ⁊ gl. quam reprobo ibi per mul
tas ratiōes. Alij dicunt ꝙ ibi agitur de eadem re. hic de diuer
ſa prorſus. Iſta poteſt eſſe bona per text. q dicit de ſola portio
ne, ⁊c. Naʒ iſta dictio ſola, eſt excluſiua. q. d. trāſigit de illa ⁊ nō
de alia. Vel hic actiue, ibi paſſiue. Ita dicit gl. qđ hoc eſt dictū?
Vult dicere hic, frater trāſigendo nō potuit tollere actionem
alteri fratri cōpetentem, ⁊ hoc vult dicere actiue. ibi vero trāſi
gendo poteſt preiudicare ſibijpſi, ⁊ hoc vult dicere paſſiue. Te
neas primam lect. ſecundum quam nihil ob. Alia, plene exami-
naui in §. duo fratres.

ADDITIONES.

a ALE. ¶ §. duo fr̄es. Et de intellectu hui⁹ l. vltra ea q̄ hic dicun
tur vide Bal. in c. imperator Lotharius Auguſt⁹, ⁊c. in feud.
b ALEX. ¶ Ex hoc dico. Vide Bar. in l. poſt emancipationē. §. i.
de lib. leg. ⁊ lata in l. q Rome. §. duo fratres. de ꝟ. obli. ⁊ qđ no.
in c. ſi. extra de reſcri. ⁊ qđ dixi ſ. eo. l. aquiliana. in fin.
* CLAV. ¶ Seruus. Si tamē renūtiaſſet etiā iuri cōpetenti vl̃
competituro, ⁊ ex cauſa de futuro, bene valet talis renuntiatio
in omni caſu. ita Bart in l. j. C. de pact.
c ALEX. ¶ Conſului de facto. Adde Bar. in l. damni. §. cū parie-
tem. infra de dam. infec.

§. **Tranſactio.** Trāſactio nō porrigitur ad ea dꝛ
quibus non eſt cogitatum. h. d.

§. **Qui per fallaciam.** Trāſactio nō porri
git̃ ad ea q̄ dolo alte
rius partis celant̃. h. d. Opp. ī. ad Treb. l. Lucius. §. ſi. dicit gl.
ſubaudi maxime, vt dixi ſ. eo. l. iij. §. j. Tu dic ꝙ ibi oīa fuerunt
manifeſtata, hic non, vt d. l. iij. §. j. ⁊ ꝓbatur in text. dum dicitur
ꝑ fallaciā. facit ſ. tit. j. l. tres fratres. Querit gl. qđ ſi fuit inter
poſita Agliana ſtipulatio? Certe tunc aget̃ actione de dolo, vt
l. actiōe. C. eo. Alias dic vt in gl. Querit gl. quid ſi ꝑ fallaciam
extranei hoc fuit factū. Dicam in l. elegāter. in prin. ī. de dolo.
1 ☞ Tranſactio trahitur ad futura, de quibus aliqua ſpes ſub
erat de preſenti, quādo remittitur quicquid debet vel debebit.
2 Actum in tranſactione, q dicit aliquid eſſe debet hoc probare.
Et qualiter probet excipiens hoc eſſe actum.

§. **Si qui.** Generalis trāſactio porrigit̃ ad ea dꝛ quib⁹
1 eſſe actū per excipientē probatur. h. d. † No.
diligenter tex. ꝙ trāſactio nō porrigitur ad iura ex poſtfacto
ſuperuenietia: qđ intellige in ſimplici remiſſione. Sʒ ſi remitta
tur quicquid dʒ vel debebit, tunc porrigit̃ ad futura, vt l. cū ſti
pulamur. ⁊ l. ſi a colono. ī. de v̄b. ob. ⁊ l. ⁊ vno. ī. de acceptil. ⁊ no.
ſ. eo. l. Aquiliana. ⁊ tūc porrigit̃ ad ea futura, de qbus ſuberat
2 aliqua ſpes dꝛ preſenti, alias ſecus, vt dixi ſ. ea. l. in p̄n. † Secū
do no. ꝙ excipiēs qui dicit hoc eſſe actū in tranſactione debet
hoc ꝓbare, vt hic in tex. manifeſti⁹ in iſtis gl. paruulis. ¶ Que
ro ergo qualiter ꝓbat̃ per heredē excipientē de hoc eſſe actuʒ.
Quidā dicunt eo ipſo ꝙ non probat̃ contrarium. Tu dic ꝙ ſi li
bellus eſt datus in aliqua actione tūc in tranſactione videt̃ eſſe
actū de omni eo qđ ex virtute actionis propoſite poterat clau
di in iudicio, vt in actione aliqua gn̄ali vel vniuerſali, ⁊ hoc eſt
qđ gl. diſtinguit hic, ⁊ l. tres fratres. ſ. tit. j. Aut ē petitio gene
ralis ⁊ trāſactio generalis, ⁊ eſt ſimile in l. age. C. eo. titu. ⁊ l. ſub
pretextu. eo. ti. Si vero actio non eſſet generaliter ꝓpoſita, tūc
tranſactio non poſſet eſſe niſi de eo de quo eſt lis. Sʒ ſi actio eſt
generaliter ꝓpoſita, pōt geri remiſſio generalis ex cauſa trāſ-
actionis, vt dixi in l. Aquiliana. ſ. eo. ⁊ ſtandum eſſet verbis ge
neralibus, ſecundū no. in l. emptor. §. Lucius. ſ. eodem.

LEX DECIMA.

a **DE re.** [a] Tranſactio patris filio non preiudicat. hoc
dicit.

ADDITIO.

a P. PAV. P. ¶ De re. De materia huius l. cum gl. vide Alex. cōſi.
cccxiiij. ante fin.

LEX XI.

1 ☞ Negatione res efficitur dubia, niſi probatiōes manifeſte in
contrarium appareant.
2 Executio ſn̄ie vel inſtrumenti, cum petitur, non pōt peti cōpro
miſſum fieri vigore ſtatuti dicentis ꝙ queſtiones cōpromittan
tur, ⁊ quando, nu. 4.
3 Tranſigi poſt rem iudicatā pōt, ſi ſn̄ia dicitur nulla, ſi opponit̃
aliqua de exceptionibus que poſſunt opponi poſt ſententiam.

a **POſt rem.** [a] Si poſt ſententiam poteſt eſſe du
b bium [b] poteſt tranſigi. h. d. No. ex
1 l. iſta ꝙ per negationē efficitur res dubia. Similiter
c C. qui ad liber. procla. nō lʒ. l. iij. Opp. ergo, ſemꝑ lʒ
d trāſigere, q2 ſemper p̄t negari [d]. Dicit gl. forte nō negabat. Vel
dic verius illud qđ dr per negationē ſit res dubia. eſt verū, niſi
probatiōes ſint adeo manifeſte in ꝯtrium ꝙ negari non poſſint,
e vt ſi appareret cōtrariū per ſn̄iam, vel alias eſſet res notoria [e].
2 ¶ Per iſtam l. † cū ſi. dicimus ꝙ qn̄ petitur executio alicuius
ſn̄ie pars contra quā petitur nō pōt petere illam cauſaʒ cōpro
mitti in arbitratores ex forma ſtatutorū loquētiū, ꝙ qōnes cō
promittant̃, cū non ſit queſtio, q2 iam deciſum: ⁊ cū arbitramē-
* tum ſit tranſactio, ⁊ tranſigi non pōt * poſt rē iudi. ergo, ⁊c. Et
f idē videt̃ qn̄ petit̃ executio [f] inſtrumenti guarentigiati, vel cō-
feſſionati, qđ hʒ vim iudicati, ſeu ſn̄ie ſcđʒ formā ſtatutorū. Tu
3 dic ꝙ non poſſit peti cōpromiſſum queādmodū de re iudi. † Vi
deamus ergo qn̄ poſſit trāſigi poſt rē iudi. Et breuiter ſuper
eo qđ eſt deciſum, nō valet tranſactio, vt hic, ⁊ l. poſt rē. ⁊ l. j. ſ.
eo. ⁊ hoc ſi ꝯſtat: ſecus ſi dubitatur, vt hic, ⁊ ideo ſi ſn̄ia dicatur
nulla ex aliqua probabili cauſa, que non contineat manifeſtam

g calumniã poteſt trãſigi[g]: q2 tunc negatur data, ſcʒ rite. Iteʒ ſi eſt appellatũ vel appellari põt, vt d. l. ⁊ poſt rem. ṡ. eo. Idẽ pu ta ſi opponeret aliqua de illis exceptionibus q̃ poſſunt oppo ni poſt rẽ iudic. vt no. in l. j. C. de iur. ⁊ fac. igno. ¶ Sed aduer tendũ eſt, q2 exceptiones q̃ opponunt̃ poſt ſententiã quãdoqʒ reſpiciũt ipſam cãm, ⁊ eneruãt ipſam ſententiã, ⁊ tunc de cau ſa tota poterit trãſigi, ⁊ cõpromitti in arbitratorẽ. Quãdoqʒ opponunt̃ aliq̃ue exceptiones q̃ reſpiciunt executionẽ, nõ autẽ elidũt ſñiaʒ. Verbi gratia, in petitione hereditatis obtinuiſti, q2 pronũtiat̃ ꝙ tu es heres, demũ in executiõe vis capere vnã rẽ tanꝗ̃ hereditariam, ego nego eam eſſe hereditariã: certe de hoc bene poterit tranſigi, an res ſit hereditaria, non aũt poſſet trãſigi de eo qđ eſt deciſum, ſcʒ an tu ſis heres. Et eodem mo

4 do† in exceptionibus que opponunt̃ cõtra predicta inſtrumẽ ta confeſſionata guarentigiata, de illis poſſet tranſigi ⁊ cõpro mitti, niſi ſtatutum eſſet factum in contrarium, vt hic.

ADDITIONES.

a P.PAV.P. ¶ Poſt rem. Ad tranſigendũ vel cõpromittendum ſup rebus dieceſis, vide Cep. caut. liiij. ⁊ quomodo neceſſe ſit, ꝙ renuntietur ſententie expꝛ̃ſſe, vide Alexã. ⁊ Pau. de caſt. in l. ſi cauſa cognita. C. de trãſac. Iaſ. in l. ſi diuerſa. C. e. tit. poſt Bal. ibi, ⁊ ad faciẽdũ gñale cõpromiſſum, ita ꝙ ad oĩa trahatur, viđ Cepo. caut. xxiiij. Itẽ ad aliud qđ dicit̃ hic, ꝙ per negationem efficitur res dubia qualiter iſtud ꝓcedat vide omnino Fely. in c. ſi clericus laicũ. de foro cõpe. in c. coram de offi. deleg. ⁊ Fely. in c. ſup eo. extra de teſt. coñ. Iaſ. in l. j. ad fi. ṡ. e. vide quomodo poſſit trãſigi vel cõpromitti, ſtãte re iudi. vel inſtr̃o habẽte exe cutionẽ paratam vide in Bertach. ibi ver. ſtatutũ. de iud. ⁊ ibi habes. Itẽ de eo qđ dictũ eſt ṡ. ꝙ opus eſt ꝙ renuntiet̃ ſenten tijs. vide Deci. ꝯſi. xxxiij. Alex. conſi. ij in j. vol. ⁊ ibi etiã, ꝙ ta lis renuntiatio nihil operatur niſi arbitrator ꝓferat ſñiam, vt voluit etiam Bal. in l. diuerſa. ṡ. alle. ⁊ vide omnino circa iſtud, ꝙ habes ad Bar. in aut̃. ſi tamẽ. de temp. app. quõ autem poſſit renuntiari rei iudi. ⁊ qđ operat̃ renũtiatio: vide que habes ad Bar. i l. diuerſa. C. de trãſa. Quid aũt ſi fiat cõpromiſſum poſt rem iudic. vt feratur ſñia confirmatoria, an tunc operet̃, vt pri ma ſentẽtia, an vt ſententia arbitramentalis: vide Fely. in cap. inter monaſterium. ver. demum colligẽdo, de re iud. An autem eo ipſo ꝙ ſit cõpromiſſum de re iudi. videat̃ renũtiari ſentẽtie: vide Bar. ⁊ alios de quibus ṡ. dicentẽ ꝙ nõ. Contrarium ſol. ⁊ vult Ro. conſi. ccclxix. incip. circa primũ. in verſi. j. aduertendũ eſt. vide Dec. de quo ṡ. Limita tamẽ opi. de qua ṡ. niſi adeſſet iuramẽtũ, q2 tunc valet ſñia, ſicut expreſſe renuntiaretur. Cep. cau. xcj. incip. ꝓt adhiberi modus, q2 iuramẽtũ hʒ vim renũcia tionis, ⁊ vt actus omnino valeat, vt per euʒ ibi, ⁊ Bar. in l. ſi qs maior. C. de trãſac. vide Iaſ. in l. eleganter. in princi. j. de condi. inde. vbi ponit alias duas limitatio. Alex. in l. ſi cauſa cognita. C. de trãſac. Iaſ. in §. item ſi quis poſtulãte. inſti. de act. in effe ctibus iuramenti, aduerte tñ ſi dici poſſit ꝙ ꝓcedit opinio, qñ in cõpromiſſo fieret expreſſa mẽtio de ſñia, licet non diceret̃, nõ obſt. ſñia opi. aũt cõis ꝓcedit, qñ ſimpliciter fieret cõpromiſſuʒ ſub negotio ſuper quo fuiſſet cognituʒ nõ facta expreſſa men tione de ſñia: inter que videt̃ eſſe lõga diuerſitatis ratio, vide de iſtis Iaſ. in l. j. ṡ. eo. ⁊ maxime circa illđ, an eo ipſo ꝙ ſit de jure liquida, cõpromiſſuʒ dicatur renũtiatum, ex quo faciebat eam liquidã: ⁊ cõcludit ꝙ ſit opus expreſſa renuntiatione, vide eun dem in l. ſi diuerſa. ad fi. C. de tranſac. Itẽ inquantum Bar. hic dicit ꝙ ſuper exceptionibus põt compromitti, adde tñ qđ inte rim pẽdente cõpromiſſo, poterit peti executio inſtrumẽti pre ſtite ſatiſdationis de ſatiſdãdo, ſi aliquid ſuper exceptiõibus, ꝑ contrariũ adducit̃. vide ſing. Soci. in l. ſi pecuniã quã. ante ſi. j. ſi cer. pet. dicentem, ita conſuluiſſe alias Ioan. de Ana. Item circa talia que emergũt circa liquidationẽ, an nõ cõpromiſſum peti poſſit: vide Soci. late conſi. lj. in contrariuʒ vide que dicit Deci. conſi. xliij. dicentem, ſuper emergente non poſſe peti cõ promiſſum. Item ad aliud dictũ Roma. de quo ṡ. quãdo eſt fa cta mentio de ſententia, licet expreſſe non ſit renuntiatum, vide Dec. in c. preterea. extra de offic. deleg.

b ALEX. ¶ Dubiũ. Et ideo videt̃ qđ nõ poſſit trãſigi vel cõpro mitti, de eo de quo eſt caſus legis, cũ nõ ſit dubitabile. l. ancille. C. de fur. de quo ibi ꝑ Bal. quod tene mẽti. ¶ POMA. Vide Fe ly. in c. ij. de teſtib. cog.

c ALEX. ¶ Põt negari. Quomodo intelligatur ꝑ negationẽ reʒ fieri dubiã. Adde Bar. in l. j. ⁊ ꝙ ibi dixi. C. de proc. ⁊ in c. vene rabilis. de cẽñ. ⁊ in c. tua. đ cohab. cle. ⁊ mul. Vide omnino Bal. in l. etiã. verſi. ſʒ quid ſi debitor. de execu. rei iud. ⁊ gl. ⁊ Archi. in c. j. de offic. deleg.

d POMA. ¶ Eſſet notoria. vide Oria. in trac. de arbit. Alexand. conſi. xcij. volu. j.

e ALEX. ¶ Executio. Adde Bar. in proe. C. Poſſet tamẽ limita ri ꝑ ea q̃ dixit Bal. in l. j. ſi qs ius di. nõ obtẽ. Et qualiter itelli gat̃ ſtatutũ de cauſis cõpromittẽdis, vide Ang. ⁊ qđ ibi dixi l. cum hi. § ſi cum lis. ṡ. eo. Adde Pet. de Anch. conſi. clxxxij.

* CLAV. ¶ Non poteſt. Idem tenet Roma. conſi. cccccciij.

f ALEX. ¶ Põt trãſigi. Sʒ qđ ſi ſit ꝯcluſuʒ in cã, an poſſit cõpro mitti: videt̃ ꝙ nõ, q2 res đ liquida ſʒ Inn. in c. ſignificauerunt de teſt. ſed forte ꝯriũ eſt verũ, q2 quouſqʒ põt appellari, põt trã ſigi, vt hic, ergo, ⁊c. ſed reperio poſtea ꝙ Bal. in l. j. tʒ pmã par tẽ. ⁊ d. Lud. in l. ꝓtor. de oper. no. nun. Adde, ꝙ ſi poſt ſñiam cõ dẽnatoriã reus tradidit rẽ in qua condẽnatus fuit demũ ſu eadẽ re fecerunt compromiſſum valet. Ita diſputando deci Pau. de Lea. in q. inci. de re adiudicata. in j. dub. ⁊c. ¶ Add an poſtquam eſt cõcluſum in cã poſſit peti ꝯpromiſſum. Bal conſi. clij. lib. iiij.

LEX XII.

a NOn eſt ferendus.[a] Tranſactio facta ſuper teſtamento refertur ad quamlibet partem teſtamenti, non ad co dicillos poſtea repertos. hoc dicit.

ADDITIO.

a P.PAV.P. ¶ Non eſt ferendus. Vide Bar. hic ꝙ ille quẽ ꝯſt habuiſſe notitiã alicui⁹ inſtrumẽti, ꝑ̃ſumit̃ habuiſſe notitiã con tentorũ in eo, vide in ꝯrium Pau. de caſt. conſi. j. in noua impꝛ̃ ſione, ⁊ conſi. cclxiij. circa ſi.

LEX XIII.

1 ☞ Alienare ꝙ dicitur quis tranſigendo.

2 Prelati eccleſie ſup re eccleſie poſſunt trãſigere illã retinẽdo.

a NUlli.[a] No. gl. que eſt ſuper hac l. ꝙ † trãſigẽ

1 qs dicit̃ alienare[b]. Simile in l. non ſolũ.

b ꝑred. min. C. qđ intelligit gl.[c] qñ ꝯ occaſione trãſactio

c nis vẽditur, vel datur res ſuper qua erat cõtrouer ſia vel alia, q2 hoc caſu nõ lʒ. Secus ſi eius occaſione retinet̃, vel aliud fiat vel det̃. Ita dicit gl. hic. Ratio, q2 tunc non videtur

2 alienare. Et ſic no. † ꝙ licet ꝑlati eccleſiarũ nõ poſſint trãſigere de re eccleſie, eſt verũ vt eam alij dent vel alienẽt, alias vt eam retineãt, aliquo forte dato vel facto, ⁊ tunc lʒ. Et hoc eſt veruʒ etiã ſi res de qua eſt cõtrouerſia poſſidebatur ꝑ eccleſiã, vel mi norẽ, licet ſi per alium, non: q2 eo poſſidente, ⁊ retinẽte ex cauſa trãſactionis, videtur etiã vel eccleſia vel minor alienare, quod non lʒ in eccleſia vt hic, ⁊ in minore ſine decreto, vt d. l. non ſoluʒ. Ita videt̃ ſentire gl. in l. cũ hi. § ſi vni. ſuper verb. tranſactione, ṡ. eo. quod perpetuo tene menti.

ADDITIONES.

a AND.BARB. ¶ Nulli. Adde Lud. Ro. ꝯſ. xlviij. Abb. ꝯſ. clxiij. vide eundẽ Lud. Ro. in cõſi. clxv. de trãſ. minor. ⁊ vide Pet. de Anch. in c. ij. de tra. vbi dubitat. ſʒ videt̃ dicere ꝑ iſtud dictum Bar. ꝙ ipſe nõ alle. vide Abb. in c. cõtingit. de trãſ. ⁊ ibi ꝑ alios vide Lud. Ro. in conſi. clxxxiij. POMA. ¶ Adde ꝙ iſta gl. hʒ lo cum, etiam in vaſallo ⁊ emphyteuta. De qbus vide Bal. c. j. ſi de feud. fue. ꝯtro. inter vaſſal. ⁊ vide Abb. ꝯſi. lvj. inci. vr̃ primo. ⁊ conſi. lxij. inci. illud. in prin. in j vo.

b ALEX. ¶ Dicit̃ alienare. Prohibita alienatione ꝓhibet̃ tranſa ctio. adde no. in l. j. C. ſi aduer. trãſ. ¶ Adde poſt Iaſ. hic Fe conſi cciiii. ⁊ Rom. conſi. lxvj.

c P.PAV.P. ¶ Qđ intelligit gl. vide Iaſo. in l. iuſiurãdũ, quod ex conuentione. §. pupillus. j. de iureiur.

LEX XIIII.

1 ☞ Poſſeſſor bonorum poteſt conueniri quando incertum eſt quis ſit heres, ⁊ nume. 7. Idem ſi ignorat.

2 Heres ſcriptus ſiue legitimus, quãdo ꝯueniri poſſunt. ⁊ nu.

6 Legatarius non tenetur eligere an ex teſtamẽto vel ab inteſta to velit legata quando ſucceſſor eſt incertus.

7 Interrogand⁹ eſt an quis ſit heres, ⁊ ſi propter dubiũ nõ velit reſpondere, interrogatur an ſit bonorum poſſeſſor.

8 Cautela vt apponatur quando ſit proclama vt inueniatur quis ſit heres vt dicatur, vel ſit qui velit dicere ſe hedereʒ, vel bono rum, ⁊ hereditatis poſſeſſorem.

9 Heredi ſcripto ſi vna res remanet, ⁊ alia tota hereditas conce ditur legitimo, ſi legata ſunt repetita ab inteſtato, legitim⁹ cõ uenitur, ſi nõ ſunt repetita, heres ſcriptus, ſiue hypothecaria, ſiue perſonali agatur.

10 Hereditas quando aufertur ab herede ſcripto vt indigno, ille ad quem vadit hereditas, tenetur legatarijs, ⁊ creditoribus.

12 Heres ſcriptus ⁊ legitimus tranſigentes ſuper teſtamẽto poſ ſunt requirere creditores, vt conſentiant tranſactioni.

13 Notarius tenetur edere creditoribus tranſactionẽ factam ſu per teſtamento, inter legitimum, ⁊ heredem ſcriptum.

a COntrouerſia.[a] Facta diuiſione heredita tis ex cauſa trãſactionis inter ſcriptum ⁊ legitimũ quilibet a creditoribus con uenitur

1 venitur pro hereditarijs portionib⁹.h.d.†No.quādo eſt incer
tū quis ſit heres,poteſt cōueniri poſſeſſor bonorū,vt hic qd in
tellige vt ſtatim dicam.¶Opp.imo ſit cōueniendus heres,vt
ſ.e.l.ij.in prin.gl.Soluit glo.hic qd ibi in legatarijs,hic in cre
ditoribus.Ratio quia legata dependent ex teſtamento,vt ĩ.de
pig.l.iij.Tamē gl.in verbo,ꝑ parte ibi.vel ſubtilius ꝛc.pro eui
dentiori intellectu diſtinguit,ex qua diſtinctione colligunt plu
2 res lec.ideo diſtinctionem examinemus.Quādoqz†eſt conten
tio inter legitimum,ꝛ heredem ſcriptū,quia legitimus dicit te
ſtamentum irritandum,puta per querelam,vel per contratab.
tunc facta tranſactione ſemper cōuenitur ſcriptus heres,quia
teſtamentum nō eſt reſciſſum,nec reſcindi poteſt niſi per ſentē
3 tiam.Iſtud eſt primum membrum verum,ꝛ notabile.¶†Nota
ex hoc mēbro qd teſtamentum nō poteſt reſcindi partium cōuē
4 tione,niſi iudex pronuntiet hoc.Quādoque teſtamentum di
citur irritum,vel nullum,tunc ſi ex legitima cauſa tranſactio
nis datur res certa nō quota,hoc modo conuenitur heres ſcri
ptus,ar.Inſti.de fidei.her.§.ſi quis vna.ꝛ ad treb.l.ſi legatus.
§.multum.cum ſi.Et hoc etiam modo poteſt intelligi l.iij.ſ.eo.
b Iſtud eſt ſecundū membrūᵇ ꝛ verū.Quādoqz legitimo†dicen
5 ti teſtm̄ irritū vel nullū ex cauſa trāſactionis dat quota pars
hereditatis,ꝛ tūc aut loquimur in creditoribus,ꝛ quēlibet,ſci
licet,tam ſcriptum quā legitimū cōueniat pro portiōe heredi
taria,vt hic.Aut loquimur in legatarijs,ꝛ tūc aut legata ſunt
repetita ab inteſtato,ita qd certū eſt ea deberi vtroqz euētu,ꝛ
idem quod in creditoribus eadē ratiōe per hanc l.Si vero nō
c ſunt repetitaᶜ ab inteſtato,ꝛ ſic ſolum ab hr̄ de ſcripto poſſunt
deberi,tūc ſolus ſcriptus heres cōuenitur,vt ſ.eo.l.iij.in prin.
Sed in eo qd dicit legata que ſunt repetita ab inteſt.peti poſſe
tam a ſcripto quam a legitimo,opp.qꝛ cōuētus poterat oppo
nere,eligas vtrum ex teſtamento vel ab inteſt.vt l.ſi.C.de cod.
Reſpon.glo.mirabiliter,hic eſt caſus in quo eligere non tene
6 tur propter ſucceſſorē incertū,vt hic dicitur in tex.†No.mira
7 bilem limitatio.ad l.ſi.C.de cod.vide gl.iſtā.No.†etiā ex hoc
tex.cum iſta gl.quod ſi ignoro quis ſit heres,poſſum cōuenire
poſſeſſorem bonorū hereditatis,ꝛ pro hoc dico quod ĩ interro
gationibus que fiunt ante lit.cōteſt.ſi aliquis interrogatur,an
ſit heres ꝛ nollet reſpōdere propter dubiū,debet interrogari,
an ſit poſſeſſor hr̄ditatis,ꝛ ſi reſpōderet,ignoro,ſufficeret acto
8 ri vt probatur hodie.C.de peti.here.l.ſi.†Itē quando ſit procla
ma generale,(qꝛ nō reperit heres)cautela eſt ponere ibi,Qui
cūqz vult dicere ſe heredē,vel bonorū,ꝛ hereditatis poſſeſſorē
compareat,ꝛc.quia etiam bonorum poſſeſſor,licet nō ſit heres
poteſt cōueniri,vt hic vides.Quod aūt dicit de poſſeſſore bo
norū,declaratū eſt in gl.ſub nomine quote,ꝛ non hereditatis,ita
rei.Quod intellige ſub noīe quote bonoꝝ ſeu h ſub noīe certe
ꝙ iura ꝛ actiōes cōprehendant.Secus ſi ſub nomine quote re
rum mobiliū vel immobilium,ita ꝙ iura ꝛ actiones nō compre
hendātur,vt l.nā qd.§.ſ.ad Treb.ꝛ ĩ.de pec.l.quā Tuberonis.
§.ſi.Facit qd no.Spe.in ti.de fru.ꝛ intereſſe.§.j.Quūqz vna res
remanet apud ſcriptū,alia tota hereditas conceditur legitimo,
9 tūc quis cōueniat ſunt opi.in gl.†Quidā dicūt ſcriptū omni
no relevandū.Alij vt Hug.dicūt contrariū.Iac.bu.dicebat ꝛ
bn̄,ꝙ ſi volūt agere creditores,vel legatarij,quorū legata ſunt
repetita ab inteſt.tunc ſcriptus releuatur in totū per hanc l.ꝛ
per ea que dicta ſunt.Sed ſi legata nō ſunt repetita ab inteſt.
tūc neceſſe h3 ſequi ſcriptū hr̄dē,vt l.iij.ſ.e.ꝛ ſ.dictū eſt.Pre
dicta vera ſi agatur pſonali.Quid ſi agat hypothecaria.forte
10 idē,vt l.ij.in ſi.C.cōia de le.¶Quūqz bona†auferunt a ſcripto
tanquā ab indigno,tūc dicit gl.in legatarijs idem qd ſ.ꝙ conue
niant heredē ſcriptū,qꝛ ille heres remanet.Certe fateor quod
heres remanet,tamen nō tenet legatarijs,ſed tenet ille qui au
fert,vt l.cancellauerat.ꝛ qd ibi no.ĩ.de his q̄ in teſt.delē.qd ple
ne no.in l.hereditas.de his quib.vt indi.ꝛ l.noſtram.C.de teſt.
11 †Idem dico ſi eſſet cōtētio inter heredē,ꝛ aliū qui ſi diceret ſe
fideicōmiſſariū vniuerſalem,tūc deberet cōueniri quilibet ſm
qd poſſidet,tam a legatarijs,q̄ a creditorib⁹,ſcd'm not.in l.j.C.
d ad Trebel.¶Quero diciturᵈ hic,ſi ꝓdē creditores interfue
12 runt,ꝛc.an heres†ſcriptus,ꝛ legitim⁹ poſſit reqrere credito
res,vt cōſentiāt trāſactiōi?Videt caſus ꝙ ſic,extra de maior.
e ꝛ obe.c.ſi.¶Quero vtrumᵉ creditores,†q nō interfuerūt,poſ
13 ſint petere ꝙ cōpellat notarius ſibi edere inſtrm̄ tranſactionis,
cum ex eo eorū fundat intentio,vt h.c.videt ꝙ non,qꝛ nō eſt fa
ctū eis mādantibus,vt l.ſi quis ex argentarijs.§.pertinere.ſ.
de edē.In contrariū facit.ĩ.de bo.autho.iu.poſ.l.ſi.vbi dicit ꝙ
inuentariū debet edi creditoribus,ꝛ legatarijs,licet ſit ab here
de confectū,vt l.ſcimus.§.licētia.de iure delib.ꝛ hoc puto ver.

ADDITIONES.

a ALE.¶Trāſactiōis.Intellige hoc no.vbi trāſactio fieret bo
na fide,abſqz colluſiōe,alˢ ſec⁹.l.ſi hr̄des.vbi Bal.C.de ma.teſ.
b ALEX.¶Scd'm membrū.Vide per Bal.in l.ſi.C.de pet.here.
c ALEX.¶Repetita.Limita no.per ea que dixit Bal.in l.hac e
dictali.C.de ſecundis nuptijs.
d AND.BAR.¶Quero dicit.Adde Io.and.in addi.Spec.ĩ.eo.
tit.vbi refert Mar.de Sillani.diſputaſſe ꝙ ſicut creditores
poſſunt cōuenire heredē ſcriptū ꝛ legitimū,vigore tranſactio
nis,eodē modē modo ipſe heres ſcriptus,ꝛ legitimus pōt cōue
nire debitores hereditarios?Alle.in argu.iſtā l.quaſi eius ra
tio ſit grandior dicto.alleg.do.Cardi.in c.ſup eum.de tranſac.
vide ibi in q.ſi.
e POMA.¶Quero vtrum.vide aliquas remiſſiones.per Alex.l.
pen.C.de eden.

LEX. XV.

Pacto conuento.Cōſilium eſt quod in trāſactione pena apponatur.hoc dicit.

LEX. XVI.

1 Clauſula,rato manente pacto,in tranſactione.
2 Queſtionem non mouere,qui promiſit petendo etiā extra iudi
cium incidit in penam,ꝛ quando.nu.5.
3 Tranſactio ſi eſt facta antequam ad iudiciū veniretur,penite
re licet,ꝛ moram purgare vſqz ad litem conteſtatam.
Tranſactione facta poſt litem cōteſtatā actori licet penitere,ꝛ
reo moram purgare.
4 Cōpromiſſum factum ante litem conteſtatam finitur lite conte
ſtata,factum poſt,finitur per ſententiam.
6 Tranſactione firmata iuramēto ſi actor cōtrauenit,actionem
perdit,accepta reſtituit,ꝛ pena petitur.
7 Lex,ſi quis maior.C.de tranſac.non habet locum quando quis
compromiſerit vigore ſtatutorum.
8 Trāſactio qn̄ non eſt firmata iuramēto,ꝛ actio prima fuit ipſo
iure ſublata,tunc actor ab agendo repellitur,ꝛ pena petitur.
9 Actio prima ſi nō ſit ſublata,ꝛ eſt appoſita clauſula,rato manē
te pacto,actor repellitur exceptione,ꝛ pena petitur.
Clauſula,rato manēte pacto quando non eſt appoſita,reus eli
git vel penam petere,vel excipere.
10 Clauſula,rato manente pacto,ſtante in traditione,an alter ex
tranſigentibus poſſit omittere penā,ꝛ exceptionem,ꝛ tranſa
ctionem reſcindere.
11 Pena appoſita in tranſactione ſi continet minus,quam inter
eſſe,id qd eſt vltra,peti poteſt.
12 Penam,ſi contrauenens ſoluit,ꝛ iterum cōtraueniat,tenetur
iterū ſoluere,quādo eſt appoſita clauſula que pena toties,ꝛc.

a Qui fidem.ᵃExceptio poteſt obijci,ꝛ pena peti,ſi appoſita eſt in trāſactio
1 ne clauſula,rato manente pacto.h.d.¶†Not.de iſta
clauſula,rato manente pacto,ſimile in l.cum propo
b nas.C.eo.ꝛ l.iſta ſtipulatus.in ſi.ĩ.de ver.obli.¶Querit gl.ᵇqd
ſi cepit venire cōtra pactū,ꝛ poſtea penituit?Rn̄det gl.ꝙ pōt
2 penitere vſqz ad lit.cōteſtatā ſi promiſit non petere.Sed ſi†cō
uenit queſtionē non mouere,tunc ſtatim cū petit,etiā extra iu
dicium,in penam incidit.In eo qd dicit,locum eſſe penitentie,
vſqz ad lit.conteſt.videt cōtra,qd vſqz ad ſententiā,vt not.in l.
fine apud acta.C.eo.ꝛ l.ſi maior.eo.ti.Poſſes dicere,ibi loquit
ex parte rei qui non implet tranſactionē,non dando qd pmiſit:
hic ex parte actoris qui delinquit faciendo id qd nō debet,ꝛ ſic
delinquit in plus.Sꝫ certe in reo poſt lit.conteſt.non licet pur
gare moram,vt l.ſi inſulā.infra de verb.obli.ꝛ ſupra ſi qs cau.
3 l.ꝛ ſi poſt tres.Unde dicas ſm Pet.ꝛ not.ſi tranſactio eſt facta
antequā ad iudicium veniretur,licet penitere,ꝛ morā purga
re vſqz ad litem cōteſta.vt hic in gl.Sed ſi trāſactio eſſet facta
poſt litē conteſt.iam ꝛ actor poſt trāſactionē reaſſumeret illud
iudicium,tunc liceret actori penitere,ꝛ reo morā purgare vſqz
ad ſententiā,vt in cōtrarijs.qd not.Per hoc dixi iam in que
ſtio.de facto,vos habetis quod arbitriū ſoluit iudicio,ſi itur
ad iudicē,vel ſententiatur per iudicem,vt ĩ.de arbitris.l.liti
gatores.ꝛ l.nō diſtinguimus.§.compromiſſo.Quid ſi cōpro
c miſſum eſt in arbitratoreᶜ,cum arbitramentū ſit quedā trāſa
4 ctio?Reſpondeo,†aut cōpromiſſum erat factū ante litem con
teſtatam,finietur lite cōteſta.Aut poſt litē cōteſtatā ꝛ finietur
5 ſententia,vt ſupra dixi.¶Item in eo†quod dicit gl.qd quādo
promiſit queſtionē nō mouere,incidit in penam quocunqz mo
do eū moleſtet.Simile habes in l.Lucius.§.tres heredes.ad
Trebel.Cōtrariū videtur expreſſum in l.iij.ꝛ iiij.ſi.reg.vbi di
cit gl.queſtionē intelligi per litis cōteſtationē,longū eſſet exa
minare.Hoc tangunt in l.ſi quis maior.C.eodem.ꝛ in l.in crimi
nali.C.de iuriſd.omnium iudi.Ego plene dixi in l.amplius.re
rat.habe.¶Secūdo quero,quid ſi non fuit dictum,rato ma
nente pacto?Dicit gloſſ.tunc alterum ſufficit vel exceptionem
opponere,vel penā petere,vt l.reſcriptum.§.ſi pacto.ſupra eo.

6 titu.j. Tu † dic latius, aut tranſactio eſt firmata iuramento, et
tunc actor contrauenies actionē pdit, accepta reſtituit, & pe-
na petitur, vt l. ſi quis maior. C. eod. Qd intellige in trāſactio-
7 ne facta libere. Sec⁹ ſi eſſet facta coacte. Hoc dico † ppter ſta-
tuta ipſarum partium, que cogūt partes ād trāſigendum, vel
cõpromittēdum, & tunc non habet locum l. ſi quis maior. per
8 tex. qui dicit ibi nullo cogente imperio. Aut † nõ eſt firmata iu
ramēto, & tunc aut per trāſactionem actio prima fuit ipſo iure
ſublata, quod fit per Aquilianam ſtipulationē vel per pactum
in actionibus deſcēdentibus ex delicto, vt l. ſi tibi. §. quedam ſu
pra titu. j. & tunc pena petitur, & ab agendo actor repellitur, nõ
dico ope exceptionis, ſʒ quia actionem actor nõ habet, vt l. vbi
pactum. C. eodem. ſecũdum lecturam Azon. facit quod no. in l.
reſcriptum §. ſi pacto. ſupra tit. j. data autem nõ repetũtur. Si
9 vero † nõ eſt actio prima ſublata. tunc aut fuit dictum, rato ma
nēte pacto, & exceptio opponetur, & pena petet̃ vt hic, & d. l. cũ
proponas. C. eo. datum autem non repetitur. Aut dictum non
fuit. & eſt in electiõe rei. vel penam petere, vel exceptionem op-
10 ponere. d. l. reſcriptũ. §. ſi pacto. ſupra ti. primo. ¶ Quero qd
ſi hoc caſu qñ fuit dictum, rato manente pacto, vellet ſtipulator
omittere penam & exceptionē, & tranſactionem reſcindere, an
poſſit? Videtur quod ſic, quia eius fauore fuit appoſitũ illud
pactum. In cõtrarium videtur, quia ſi eius fauore ergo contra
eũ debet interpretari. l. veteribus. ſ. de pac. Breuiter illud pa
ctũ fuit appoſitum gratia vtriuſqʒ, tamen ille, qui venit contra
tranſactionē, non poteſt ex illa tranſactione fundare intentio
nē ſuam, vt l. cū pater. §. liberis. j. de lega. ij. & l. cũ pater. j. de
d regu. iur. Sic poteſt reſcindi trāſactio.ᵈ Ita dicebat do. Iaco.
But. Certe iſtā gl. ſi vis referre ad caſum legis, ſcilicet quando
actor fregit fidem reo, tũc vera eſt precedens opi. q̃ reus omit
tēdo exceptionem, & pene petitionem poteſt per condictionem
ob cauſam repetere id quod dedit, & ſic tranſactionē reſcindit.
l. dedi. in prin. de cõdi. cauſa dat. Si loquatur ex parte actoris
vtrum poſſit tranſactionem reſcindere. ſi quidem actio prima
nõ fuit ſublata, non eſt dubium qd agere poteſt, & ſi excipiatur
de trāſactione, replicabitur de fide nõ ſeruata. C. eo. l. ſiue apud
acta. Sed ſi actio prima eſſet ſublata, vtrū actor poſſet petere
q̃ reus ponat ſe in priſtinā obligationem? dic plene vt dixi in
d. l. ſiue apud acta. & eodē modo vide ibi an actor reo nõ ſeruan-
11 te fidē, poſſit agere preſcriptis verbis. Querit † gl. quid ſi pena
cõtinet minus q̃ intereſſe, an poſſit peti quod eſt vltra. † Dic q̃
12 ſic vt j. de act. emp. l. predia & j. p ſocio. l. ſi quis a ſocio. ¶ † Vl
e timo querit gl.ᵉ quid ſi ille qui ſemel venit cõtra ſoluit penam,
vtrum ſi iterum veniat contra, teneatur ad penam? Et dicit q̃
f ſic, ſi eſt appoſita illa alia clauſula, q̃ penaᶠ, &c. l. ſi duo. j. de arbi.
Sed ſi illa clauſula nõ eſſet appoſita, dic vt in l. ſi ſic. j. de verb.
oblig. quod tene menti.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Qui fidē. De materia iſta, vide Alex. cõſi. xxxij. ad
fi. in ij. vol. Itē q̃ nõ prodeſt niſi obſeruanti vide Alex. cõſi. lxxiiij.
& de effectu huius l. vide Fran. cõſi. xxxviij. Itē q̃ vbi eſt appo
ſita iſta clauſula conceſſa poſt penā cõmiſſam, non liberetur a
pena, vide Panor. conſi. ix. in prin.
b ALEX. ¶ Querit gl. Ad iſtā gl. j. hic vide Bart. in l. cū hic. in
fin. princ. ſ. eo.
c ALEX. ¶ In arbitratorē. Vide Card. in cle. quãdiu. poſt gl. de
app. Pau. de caſt. hic, & Ro. in l. ij. de re iudi. & Bal. in l. eos. §.
apoſtolos. C. de apel.
d ALEX. ¶ Reſcindi tranſactio. Vide Cy. in l. ij. C. d iure emphy.
not. in l. cũ pater. §. libertis. de leg. ij. no. gl. in c. ſi. de locato. Et
de hac clauſula, rato mente pacto, vide p Car. in c. cum inter. de
elec. qd no. in l. ita ſtipulatus. in fi. & in l. cũ ſtipulatus ſim mihi
o Procule. de verb. obl. Adde Bal. in l. fundo. C. locati. in qui-
bus locis habetur q̃ hec clauſula p obſeruãte ſolũ operatur, &
Moder. ponunt in §. actionum. Inſti. de ac.
e ALEX. ¶ Vltimo q̃rit gl. Adde qd no. in Spec. in titu. de arbi.
§. ſequit̃. verſi. qd ſi plura. & qd no. Bart. in l. cum pater. §. liber
tis de legatis ſecundo.
f P. PAV. P. ¶ Qua pena. Vide Comen. conſi. clxxxix.

LEX XVII.

a VENDITOR ᵃTranſactio facta cum debitore
ignorante ab herede vēdente pre
iudicat emptori hereditatis, & fideicommiſſario vni
uerſali. hoc dicit, Materiam huius l. dixi in l. ſi cum
emptore. ſ. de pactis.

ADDITIO.

a P. PAV. P. ¶ Venditor. Illud intellige de debitore & de actione
perſonali ſecus autē in reali, ſm Bald. in c. vnico. ſi de feu. fue.
con tro. inter domi. & agna.

Liber Tertius.

De poſtulando. Rubrica I.

¶ Gl. cõtinuat ad ſuperiora, dic vt dixi ſ. de pactis. ſup Rub.

LEX PRIMA.

1 ☞ Perſonarum acceptio eſt apud Deum, in his que ſunt
gratiam: ſecus in his, que ſunt de mera iuſtitia.

HUNC TITULUM. Primo ponit
edicti. Scdo, ponit ſummarium intel
lectũ. Tertio illd explicat. Scda ibi
ea ppter. Tertia ibi, poſtulare. Op
a po. q̃ non ᵃſit facienda diſtinctio per
ſonarũ vt in auth. de mona. & aliis. et
eor. conuer. §. j. dicit gloſſ. verum eſt
quo ad Deũ: ſecus quo ad nos
ſicut eſt apud Deũ, ita deberet eſſe a
1 pud homines. Nã in his, † q̃ fiunt ex mera gratia, etiã apd De
eſt acceptio pſonarũ. Pl⁹ enim facit gratie vni, quã alteri.
his vero, q̃ ſunt de mera iuſtitia, neqʒ apud Deũ, neqʒ apud ho
mines dʒ eſſe acceptio perſonarum, cum ſcriptum ſit. Ita ma
gnum iudicabis vt paruum, vt extra de iudiciis. c. nouit.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Diſtinctio perſonarū. An ſit acceptio perſonarum
apud Deum, per Dy. in reg. in iudiciis. de reg. iur. in vj.
1 ☞ Conſulere in camera poteſt qui promittit non aduocare.
2 Aduocatus debet ſcire literas.

§. Poſtulare. Querit gl. quid i arbitro vel iudic
delegato? Et rñdet q̃ idē, & bñ
eo tamen, qd gl. dt, q̃ delegatus hʒ notionē, nõ iuriſdictionē, n
videt̃ verũ, p l. j. §. q mandatã. ſ. de offi. eius cui mand. eſt iuriſ.
& qd ibi no. Querit gl. de nominibus aduocatorũ: dic vt in ea.
1 Vltimo iſte §. facit ad q̃õnē † doc. iſtius ciuitatis, qui pmittũt
a nõ aduocare, q̃rit̃ an poſſint in camera cõſulere?ᵃ Et certe ſic q̃
poſtulare, eſt in iudicio aliqd dicere, ſʒ ille q cõſuluit in camera,
2 non aduocat, ſeu poſtulat: ergo, &c. Querit gl. vtrũ † aduocat⁹
b debeat ſcire literasᵇ? Dicit gl. q̃ nõ requirit̃. Sʒ doctores di-
cũt cõ iſtã gl. & bene. Cũ enim aduocati debeant examinari a do
ctorib⁹, vt l. nemini. C. de aduo. di iud. apparet q̃ dʒ eſſe libera
tus. Facit C. eo. l. ij. & l. quiſquis. Nõ obſtat qd dt gl. de iudice, q
ille põt habere peritiã per acceſſores ſuos, qd non cadit in ad-
* uocato. Et iſtud puto verum*.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Cõſulere. Qui non põt aduocare, põt conſulere in ca
mera. Add id qd habetur in l. Paulus. §. Paulus de legat
ſic not. q̃ iſtruēs non poteſt dici aduocatus, vt hic. Quod no
pro ſtatuto.
b ALEX. ¶ Scire literas. Vtrũ aduocatus debeat ſcire liter
& qd in Poteſtate, vide Bar. in l. ſtatutis. poſt gl. de ſent. ex
ui. reci. & adde Bar. in l. j. §. aduocatos. de var. & extraor. cog.
* CLAV. ¶ Verum. Vide quod dicit Fely. in ca. cum inter de
iudicata.
1 ☞ Pueritia durat vſque ad xvij. annum.
2 Minor xvij. annis non poteſt eſſe doctor.
3 Doctor maior xvij. annis habet iuriſdictionem in ſcholares.

§. Initium. ᵃDicitur hic, aut pueritiam aut caſu
Gl. exponit, aut, p, &: ideo q̃ natura al
ternatiue eſt, q̃ altera pars ſit vera ſed in tex. ponitur ſtatim
vtroqʒ: & ideo, aut, ponitur pro, &: ſed non eſt neceſſe. Nã qñ co
pula ponitur inter duo adiectiua, ſeu accidentia non poſita re
ſpectu vnius ſubſtantie, nõ requiritur de neceſſitate vtrũqʒ, ſʒ
* verificatur in quolibet, vt l. ea tamen adiectio. j. de leg. iij. * Ita
in pposito, poſito q̃ diceret pueritiam & caſū, verificaretur in
1 pueritia tãtũ. † Nota ex iſto §.ᵇ q̃ pueritia durat vſqʒ ad xvij.
b annum. Itē no. † q̃ minor xvij. annis nõ poteſt eſſe doctorᶜ. Fa-
2 cit ad hoc j. de arbi. l. cum lege. ¶ Oppo. C. de pcu. l. exigendi.
c & j. tit. ij. l. minor. Solu. Aliud in pcuratore, & aliud in aduoca-
to. Alias diſtinctiões etatum ponit hic gl. Simile in l. heredi
tatũ. j. ad legē Fal. & per Cy. C. de iure delib. l. ſi infanti. ¶ Op
ponit gl. C. qui leg. perſon. l. j. So. Pro ſe nõ pt eſſe in iudicio
vt in cõtrario, ſed aduocare pro alio, ſic, vt hic. ¶ Quero, vtrũ
3 † maior xvij annis doctor habeat iuriſdictionē in ſcholares ex
forma aut̃. habita. C. ne ſi. pro pat. Quod videt̃ per hanc l. cõ
cta l. cui iuriſdictio. de iuriſdi. om. iudic. Facit l. quidam con
lebant. in fi. de re iudi. & l. cum lege. j. de arb.